teknik
güç
İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayın Organıdır
YIL — 1 SAYI : 6 15. AĞUSTOS 1972

FEYZİ AKKAYA - SEZAİ TÜRKEŞ FİRMASI

Libya'da bir milyar liralık iş aldı

Devlet ve bankalarımız bu büyük başarıyı desteklemelidir

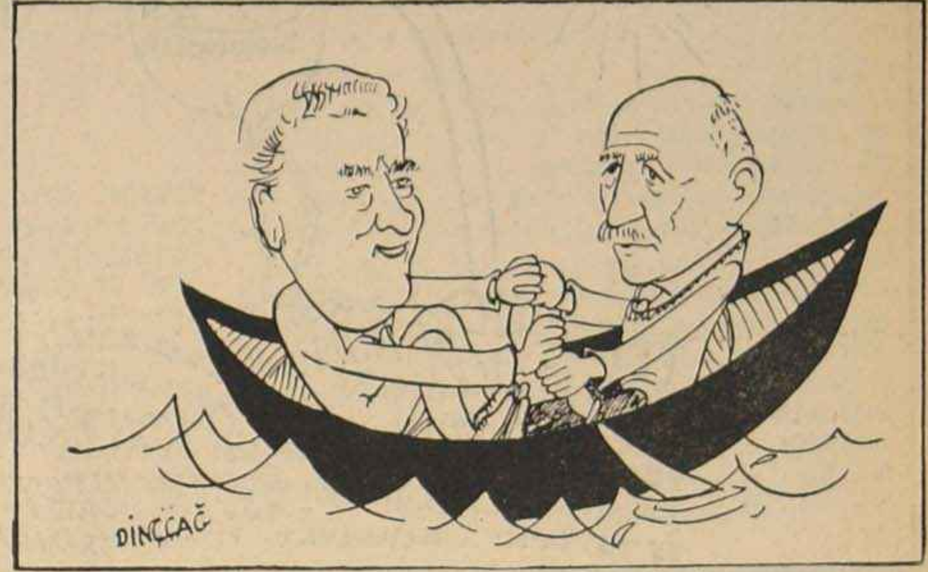
TRİPOLİ Liman tevsii inşaatı ihalesini Fevzi Akkaya - Sezai Türkeş firması 26.550.000 Libya dinarı bedelle taahhüt etmiş ve bu suretle ilk defa Türkiye dışındaki uluslararası bir ihaleyi bir Türk firması tek başına kazanmış bulunmaktadır. Aldığımız haberlere göre ihaleye iştirak etmiş olan diğer yabancı firmalar ve teklif ettikleri bedeller şöyledir:

Yunanlılar	32 Milyon LD
Libyalılar	33 Milyon LD
Philips-Holdmann	36 Milyon LD
Yugoslavya	39 Milyon LD
İtalyanlar	40 Milyon LD

Ayrıca Mısırlılar da ihale dosyasını satın aldıkları halde başarı gösterememekten çekinerek teklif vermemişlerdir. Bir Libya Dinar paritesinin 42,5 TL olduğu düşünülürse ihale bedeli 1.128.375.— TL sına ulaşmaktadır.

Yapılması gereken işler, hesap itibariyle, mevcut dalgakıranın dışına daha büyük ve daha uzun bir dalga kıranın inşası ile, bu suretle çevrelenmiş olan deniz dibinin taranmasıdır. Dalgakıranın boyu 2.200 m civarında olacak, tarama ise, 14 m

(Devamı 11. ci sayfada)

— Çek reis, bu sefer Libya limanına sığınalım.

AYHAN ÇILINGIROĞLU

"Melen hükûmeti uzun süreli plânlar yapamaz,,

Ayhan Çilingiroğlu

Reform Hükümeti diye adlandırılan Birinci Erim Hükümetinin beyinlerinden, eski Ticaret ve Sanayi Bakanı, Planlama uzmanı Ayhan Çilingiroğlu, geçtiğimiz ay sonlarında Resmi gazetede yayımlanarak kesinleşen kalkınma planı stratejisi hakkında, gazetemiz yürütücüsü İzzettin Silier'e bir demeç vermiş ve «Geçici Hükümetler için doğru hareket, kısa süre!i plânlar hazırlamaktır» demiştir.

«Plân siyasi tercihlerle teknik ihtiyaçların meczedilmesidir. Memleketimiz üstü bir bekleyiş devresinde bulunmaktadır. Hükümet, kendisinin geçici hükümet olduğunu peşinen ilân etmiştir. Hiçbir partimiz hükümet'in icraatını sahiplenmemektedir. Hükümetin bir koalisyon olmadığı yine başlangıçta bildirilmiştir. Bu durumda memleketin uzun süreli siyasi tercihlerini yapmak mümkün değildir.

Birinci plân bir koalisyon hükümeti zamanında yapılmıştı; bu bakımdan siyasi tercihler vardı. Planlama Teşkilatımız elbette ki çeşitli alternatiflere göre uzun süreli plânlar ve bunların stratejilerini hazırlamakla görevlidir. Ama bugünkü Hükümetin bu tür hazırlıkları resmi belge ha line getirerek ilân etmesi doğru değildir.

Geçici hükümet için doğru hareket, kısa süreli geçici bir plân hazırlayıp parlamentoya sunmak olabilir. Olağan şartların gelmesi ile seçimin yapılması ve demokratik kuralların tam iş lemesinden sonradır ki uzun süreli plân hazırlanabilir.»

BAŞYAZI

BAŞBAKAN, KEBAN'A NİÇİN GİTTİ?

İzzettin SILIER

Temmuz ayının son günlerinde başta Başbakan olmaz üzere Devlet büyüklerimiz Keban barajını anlattı. Bakan bu inşaatta başımıza gelenlerin «dünya literatürüne geçtiğini» söyledi... Dinlerken Sayın Bakanın dilinin altında bir şeyler var, bir şeyler gizleniyor gibi, geldi, bana. O gün bana bir haber ulaştırıldı: Keban barajının yalnız yapıldığı yer değil, arkasındaki göl de «karstik» bölgelere yani kalker taşının sularla eriyip sarkıt-dikitli mağaraların teşekkül ettiği bölgelere) sahipti. EIE idaresinin son sene içinde yaptığı araştırmaya göre, baraj gölünün sızdıracağı suyun 40-50 m3/saniye civarında olacağı hesaplanmıştı. Oturup bir hesap yaptım, sızacak su İstanbul'un Ali Bey Barajı gölünü senede on defa doldurabiliyordu...

Daha Keban projesi kesinleşmeden Devletin görevli bir jeologu 2 Mart 1962 de bir rapor veriyor: «Barajın yapılıp yapılamıyacağına karar vermek için bu karstik bölgenin detaylı bir jeolojik haritası yapılmalı, hidrojeolojik yönden incelenmeli» diyor. Raporun tesirli olmadığını görünce oturup devrin Başbakanına özel bir telgraf çekiyor; kimse aldırmıyor. İlgililer o günlerde EIE-DSI kavgasına dalmış bulunuyorlar. Amerikalı yabancı firma ise, işvereni EIE nin arzusuna uygun olarak, işi olumlu göstermekle meşgul.

Baraj inşaatının ilk işi, derivasyon tünelleri, ciddi bir Türk firmasına, Arı İnşaat Şirketine ihale ediliyor. Tünel yeraltının durumunu hemen ortaya koyuyor. 709 m lik tünelin 633 metresini betonla kaplamak gerekiyor; iş öylesine artıyor ki Arı İnşaatın işi tasfiye ediliyor. Bu görüntüye rağmen yabancı proje firmasının hazırladığı keşifte sızdırmazlık için konan injeksiyon 5.000 m3 den ibaret. Şu anda bu injeksiyonun 200.000 m3 ü aşacağı meydana çıkmış bulunuyor. Yani, yabancı mühendislerin sahip

(Devamı 11. ci sayfada)

YENİ KALKINMA PLÂNI STRATEJİSİ AÇIKLANDI

"1995'E KADAR TÜRKİYE'YE 4 TÜRKİYE DAHA EKLENECEK,,

Bu yeni stratejide açıklandığına, göre kalkınmamızın gerçekleştirilmesi için:

- ★ **Savaş sanayii kurulmalıdır. Sanayileşme çabalarımız, milli Savunma hizmetlerinin gerek tirdiği araç ve gereçleri sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.**
- ★ **Plan modelleri, kaynak tahsislerini, piyasa koşulları, tüketici tercihleri ve müteşebbis kararları ile bağdaştıracak biçimde olmalıdır.**
- ★ **En gelişmiş teknolojiler ithal edilmelidir.**
- ★ **Yabancı sermaye, özel sermayenin vazgeçilemez bir ortağı kabul edilmelidir.**
- ★ **Mevcut düzeni koruyacak ve geliştirecek bir adalet reformu yapılmalıdır.**

Geçtiğimiz ayın son günlerinde Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak, Resmi Gazetede yayımlanan ve böylece kesinlik kazanan *«Uzun Donemli Kalkınmanın ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Temel Hedefleri ve Stratejisi»*, dikkatleri yeniden sosyo - ekonomik konulara çekmiş ve hemen hemen bütün kesimler yoğun bir tartışmaya girmişlerdir. Diğer sütunlarda da görüleceği gibi, açıklanan ilkeler ne işveren kesimlerini, ne de işçi ve aydınları tatmin edebilmiştir.

Önümüzdeki günlerde, giderek daha da yoğunlaşacağını tahmin ettiğimiz bu tartışmanın, gerekli dikkatle izlenebilmesi için, yeni plan stratejisinin ana bö

(Devamı 11. ci sayfada)

"ANAYASAYI DEĞİŞTİRMEK DEĞİL, DEĞİŞİKLİKLERİ DE KALDIRMAK GEREKLİDİR,,

Türkiye Barolar Birliği Başkanı, Ceza Hukuku Profesörü Faruk Erem, yapılmış ve yapılacak Anayasa değişikliklerine karşı çıkmıştır. «Anayasayı tekrar değiştirmek değil, son değişiklikleri kaldırmak gereklidir» diyen Ceza Hukuku Profesörü Erem, güvenlik mahkemelerine verilmek istenen işin Anayasa Mahkemesince yapılabileceğini bildirmiştir.

«Anayasa değişiklikleri» konusundaki soruları cevaplayan Prof. Erem, Erim zamanında

Keban karstik bölgesinin başımıza çıkardıkları

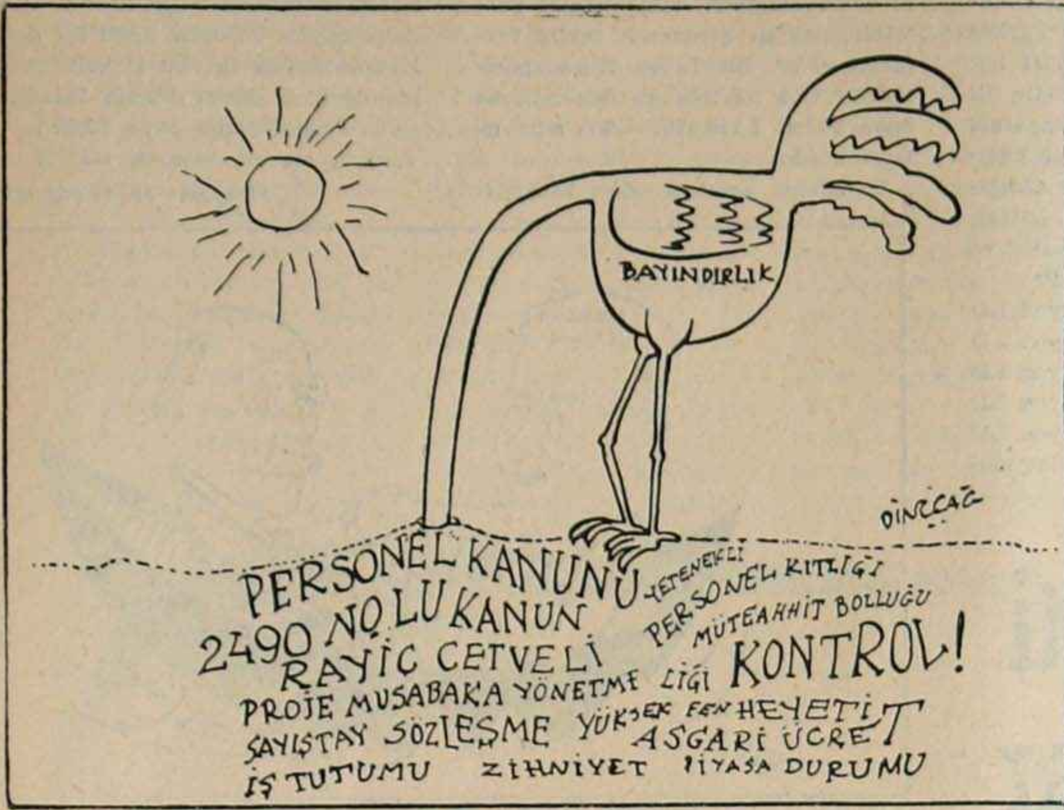
DSİ Baraj ve Hidroelektrik Dairesi Başkanı Refik Akarun'un açıklamasına göre Keban barajının tamamının keşif bedeli 3 milyon TL olarak hesaplanmış ve o günlerde barajın 1970 yılı Ağustosunda servise gireceği plânlanmıştır. Şimdi varılan nokta ise 2 proje maliyetinin 5 milyona varması ve santralın 1974 Haziranında servise girmesidir. (Bu hesapta rezervuarın sızdırmazlık konusu da yoktur.)

Sayın Refik Akarun'un kalemiyle «Keban barajı inşaatındaki gecikmelerin ve keşif artışının en büyük sebeplerinden birisi, temel şartlarındaki BEKLENMEDİK ters şartlardır. Keban barajının inşa edildiği boğaz karstik kalkerlerden oluşmuş olup, içerisinde geniş boşluklar, mağaralar ve çürük kısımlar bulunmaktadır. Bu formasyonun jeolojik yapısının bu kadar gayrimüsait olduğu ilk etütler ve kat'i proje safhasında tahmin edilememiş ve FARAZİYELER İYİMSER OLARAK yapılmıştır. Ancak inşaat esnasında temel yapısının daha yakından emniyetini temin edecek bir temel takviyesi ameliyesine girişilmiştir. Problemin karakteri, raslandığı zaman ortaya çıkması ve ne yapılacağının kararlaş-

(Devamı Sayfa 6. da)

TEKNOKRATLARIN düşünceleri, yorumları

Şadi Dinççağ

YAZISIZ

SERBEST ÇALIŞAN MÜHENDİSLER BAYINDIRLIK BAKANLIĞI YAPI İMAR İŞLERİ REİSLİĞİNİ

PROTESTO ETTİLER

Serbest çalışan İnşaat, Makina ve Elektrik mühendisleri, Bayındırlık Bakanı Mukadder Öztekin'e ortak imzalı bir dilekçe vererek, bakanlıkça inşa ettirilen binaların mesleki kontrolluklarının, işin müelliflerine yaptırılmayıp, tek müellif olarak kabul edilen mimarların isteklerine bırakıldığını, bununsa bazı yanlış uygulamalara yolaçtığını, dolayısıyla milli servet kaybına sebebiyet verdiğini belirtmişler ve Yapı İmar İşleri Reisliğinin bu tutumunu Bakan nezdinde protesto etmişlerdir.

38 mühendisin ortak imzayla gönderdikleri dilekçe metni aşağıya aynen alınmıştır.

Sayın
Mukadder Öztekin
Bayındırlık Bakanı
Ankara

Aşağıda isim ve imzaları bulunan biz ihtisas elemanları senelerdenberi bakanlığınıza ait projelerin tamamına yakın bir kısmını tan zim etmiş ve etmekte olan serbest meslek sahibi inşaat, tesisat ve elektrik mühendisleriyiz.

Bakanlığınızca yaptırılmakta olan mesleki kontrolluk hizmetine ilişkin olarak aşağıda arzedilen hu sus mesleki faaliyetlerimizin devamına etkiliyecek kadar önemli konulardan birisidir.

Mesleki kontrolluk mevzuunda bakanlığınız sayın yetkilileri ile 1968 yılında yapılan şifahi ve yazılı görüşmeler neticesi mesleki kontrolluğun her ihtisas dalındaki proje müelliflerince yapıldığı takdirde ba his konusu olabileceği aksi halde hiç bir anlam ifade etmiyeceği kesinlikle saptanmıştı. Bunun nedenleri hakkında pek çok detaylar arşivlerinizde mevcuttur. Esasen bu husus çeşitli branşlardaki mühendislik gruplarının genel kurullarında ayrı ayrı görüşülerek bu anlamda kabul edilmiş ve mesleki kontrolluğun ancak proje müelliflerince yapılabileceği genel kurul kararlarına bağlanmıştır.

Mesleki kontrolluk hizmetinin herhangi bir mimara verilmiyerek müellif mimara verilişinin nedeni, diğer ihtisas elemanlarının da proje müellifleri olması gerekliliğini izah eden en açık örnektir.

Bakanlığınız Mimari müsabakalarla verilen projelerin mesleki kontrolluğunu yaptırırken yalnız mimarı muhatap kabul etmekte olup diğer ihtisas elemanları (İnşaat, tesisat, elektrik) ile her türlü münasebetleri ni müellif mimar aracılığı ile sürdürmektedir.

Müellif mimarlardan bazıları diğer ihtisas elemanlarına yaptıracakları mesleki kontrollukları proje müellifleri yerine işle alakası olmıyan bir mühendise yaptırarak hizmeti formalite olarak tamamlamak gayretine girmektedirler. Böylece devletin bu iş için ken dilerine ödediği paranın çok cuzi bir kısmını sarfederek devleti ve ihtisas elemanlarını kendi çıkarları için istismar etmek iste-

(Devamı 11. ci sayfada)

İstanbul ulaşım etütünde ehliyetsizlerin oyunu mu?

İmar ve İskân Bakanlığından açıklama istiyoruz. İstanbul'dan başlıyarak bütün Türkiye sathında ulaşım etüdleri yapmak gerek. Gün geçtikçe problemler de değiştiğinden bu sürekli bir iş. Türk Teknik adamlarının bunu öğrenmesi, en yeni araştırma ve metodlarla da ilgilenerek memleketimizin ihtiyacını sürekli karşılamakta kullanılmasını planlamak zorunlu... Şimdiye kadarki çalışmalarla Türkiyede bir düzine insan yetişmiş bu konuda: 3-4 ü henüz Devlet himayesinden ayrılmamış, 4-5 i bir müşavir mühendislik firmamızda toplanmış, 3-4 ü başka yerlerde...

Dünya Bankası İstanbul ulaşım etüdleri için 2,3 mil yon dolarlık kredi veriyor. Devletimiz de bir milyon dolar harcamayı kabul etmiş Yani toplam 45 milyonluk bir mühendislik ve araştırma işi yapılacak. Şimdi yönetici arkadaşların ne düşünmesi gerek: Hangi formülle olursa olsun yetişmiş bir düzine kişiyi bu işte görevlendirmek, onların gerçek uzmanlar haline gelmesini sağlamak, mümkün olursa birkaç düzine kişiyi de ayrıca yetiştirmeyi planlamak.

Hepimiz biliriz, bazan işler mevcudun en ehliyetsizinin eline düşer. Onlar da bütün komplekslerinin acısını eline geçen fırsattan çıkarmak ister. Bütün olan ları, gerekirse tek tek isim isim açıklıyacağız; meslek kuruluşlarının önünde hesap soracağız. Şimdi yapılmak isteneni söyliyelim: Devlet kadrosundan çıkmış olanlara yollar kapatılmak isteniyor. Müşavir yabancı frma kullanma pazarlıklarında özellkle Türk eleman kullanmama şartı ileri sürü lüyor ve serbest proje büro larımıza iş vermemek kararlaştırılıyor. Yani bir takım yabancılar gelip gidecekler; bizimkilere de Amerika seyahatları çıkacak. İstanbul'un ulaşımı mı? Türk teknik adamının uzmanlaşması mı? Ehliyetsizler buna aldırsa idi, ehliyetsiz kalmazlardı, en azın dan bizimle birlikte büyük savaşa girmiş olurlardı.

Size utanılacak bir şey söyliyelim: Yabancı müşavir firmalar tekliflerinde devlet kadroları dışındaki yerli elemanların kullanılmasında ısrar ediyorlar; anlaşılan dış baskılar yüzünden doğru yola gelecegiz.

Doğru yol dedik de hatırımıza geldi. İşin içindekiler bu işin en doğru çözümünün konunun tamamen Türk teknik elemanlarına bırakılmasında olduğunu söylüyorlar, bu konudaki en son araştırmalar ve metodlarda başarı gösteren yabancı uzmanlar geçici sürelerle müşavir kullanmak; gerisini elele başarmanın heyecanını tadarak yerli teknik güce bırakmak... Yönetiticinin büyük lüğü «Ben memuriyeti öğrendim.» demekte değil, böylesini başarmakla ortaya çıkar.

KAMU KURULUŞLARININ SATIN ALACAKLARI MAMULLERDE KALİTE BELGESİ ARANACAK

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, ilgili Bakanlıklara gönderdiği bir yazı ile satın alacakları mamullerin Standartlara uygun olması ni ve «Kalite Belgesi»nin bulunmasını istemiştir.

Uygulamanın, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1972 Programının 133. maddesine uygun şekilde yürütebilmesinin ve Ortak Pazar'a giriş arefesinde mamullerimizin ihracata yöneltilebilmesinin kalite kontrolu müesseselerinin korunmasına bağlı olduğu hatırlatılan yazıda özetle şöyle denilmektedir:

«Bakanlığımız ve Ticaret Bakanlığı uygulayıcısı oldukları mecburi standartlar ile nizamnamelerle ilgili ma mullerin kalite kontrolunu, bu standart ve nizamnamelere göre yapmaktadırlar. Diğer taraftan Mühendis Odaları da «Kalite Belgesi» ni vermiş oldukları Sanayicilerin mamullerinin kalite kontrolunu yapmaktadırlar.

Üretici veya tüketici olarak kaliteli imalât için işbirliği yapmak, hem kalite kontrolu müesseselerini des teklemek hem de plan tedbiri gereğini yerine getirmektir.

Bu cümleden olarak gerek Bakanlığımız ve gedek se Bakanlığınıza bağlı teşekküllerin ihale şartnamelerinde Türk Standartlarına uygun ve kalite belgeli malın alınmasını şart koşan müeyyidelerin konulmasında fayda mülahaza edilmekte olduğunu bilgilerinize arz ederim».

teknik güç 'den mektuplar

Çok dinamik bir onbeş gün geçirdik. Bunun yankılarını elinizdeki gazetede bulacaksınız. Önce Yazı İşleri Müdürümüz değişti. Cumhuriyet gazetesinin ilân esirliğini bırakarak gazete olmak sorumluluğunu tekrar yüklenmek kararıyla Nadir Nadi yönetimine geçişi üzerine, Şükran Ketenci eski yuvasına dönmek için bizden izin istedi. Kendisine, gazetemize hizmetlerinden dolayı teşekkür ederiz.

Gazetemizin hazırlanması görevine bu kez ise, gerek meslek topluluğumuzun gerek basın dünyasının iyi tanıdığı Demirtaş Ceyhun tayin edildi. Bu değişikliği de, bir gerileme değil, gücümüz yettiğince bir hamle vesilesi yapmağa çalıştık.

Keban Barajı için yapılan geziler ve demeçler, dikkatimizi bu büyük mühendislik yapısına çevirmemize sebep oldu. İncelememizin neticelerini size geniş çapta aktarmağa çalıştık.

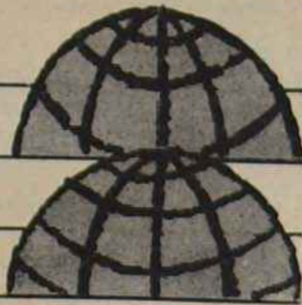
Bu sayımızda Basından sizin için birçok şeyler seçip aktarıyoruz. Geçen onbeş günün dinamizmi, mündereceatımızı öylesine artırdı ki, ek yayınımıza yer kalmadı: Anayasa Profesörleri, Bülent Ecevit, Halil Tunç... Bu arada şunu belirtelim Anayasa değişikliklerinin önemi aydınlarımız arasında anlaşılmamışa benzer. Halbuki böyle bir tasarıyla bütün kişilerin tek tek, bütün örgütlerin toplu halde ilgilenmek görevi vardır. Anayasaya güvenmek ve saygı duymak sosyal hayatımızın temeli olmalıdır. Bunun içindir ki hukuk bilginlerimizin düşüncelerini özellikle aktarıyoruz.

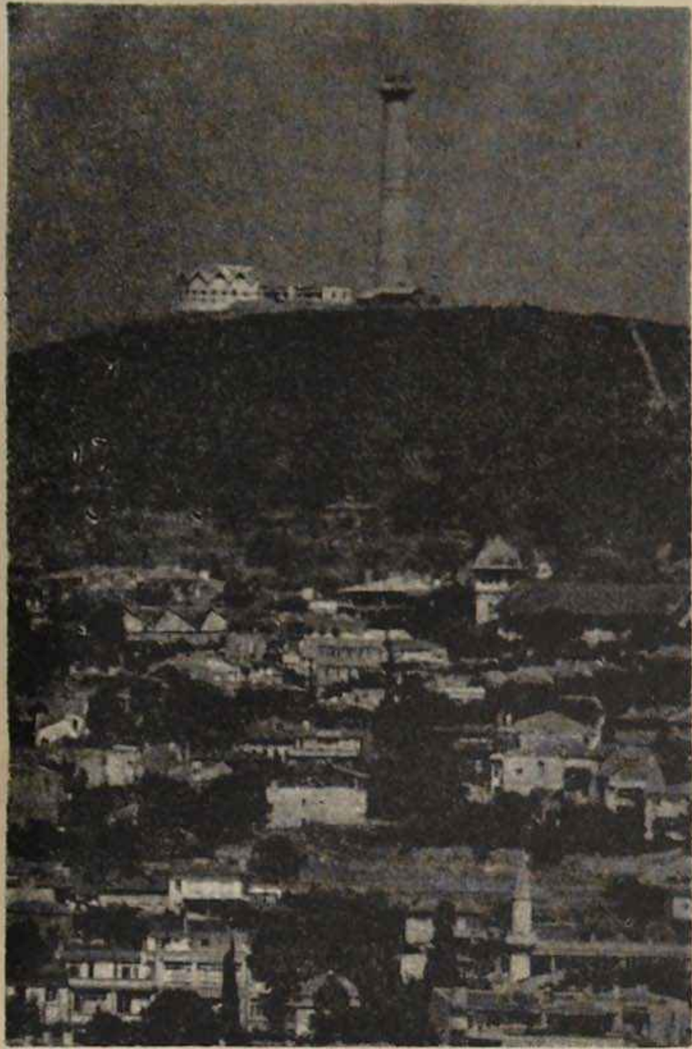
Bu sayıda, Birinci Plan hazırlayıcılarından Ayhan Çilingiroğlu'nun gazetemize verilmiş özel demecini okuyacaksınız. Bundan böyle İnşaat Mühendisleri dışından da sık sık sesler getirmeğe çalışacağız. Hatta daha ileri giderek istedik ki bir gazeteci bizimle ilgili sorunlarda bizim için yazsın. Yazar Mehmet Kemal'i aramıza aldık. Kendi fikir özgürlüğü içinde yazacak, bize yeni bir ilgi sahası tanıtacak diye düşünüyoruz.

Gazetemize gönderilen teklif yazılar için 75,— lira, çeviriler için 50,— lira, orjinal resimlerin herbiri için 30,— lira ve karikatürler için 100,— lira ödemekte olduğumuzu, ve gönderilecek haberleri değerlendirdiğimizi duyuralım. Ayrıca Yayın Kurulumuzda ve çeviri işlerimizde görev almak isteyen arkadaşların başvurmalarını beklemekte olduğumuzu da söyliyelim.

Bu sayımızı ilan bakımından zenginleşmiş bulacaksınız. Gazetemizin gelişmesinde ilan gelirlerimizin rolü önemli olacaktır. Her üyemizin bu yönde bize yardımcı olmasını diliyoruz.

TÜRKİYE'DE DÜNYADA TEKNİK

İstanbul TV kulesi denizden 389 m. yükseklikte olacak

Kulenin yüksekliği ise 143 metre

Çamlıca tepesinde yapılan televizyon kulesi eylül başında tamamlanacak, ekim ayına kadar da İstanbul televizyonu yayına baş layabilecektir.

Yapımına 30 haziranda başlanan kule, bir günde ortalama 4,5 metre yükselmektedir. Hâlen 90 metreyi bulan kulenin, 125 metrelik beton, 18 metre de çelik kısmı ile 143 metreye ulaşacağını belirten ilgililer, 84'üncü metrede inşa edilen lokantanın ise daha sonra tamamlanacağını söylemişlerdir. İki asansör ile 30 saniyede çıkılan lokanta kısmının altında 79,50 metre yükseklikte seyir tarası inşa edilmektedir.

Deniz seviyesinden 389 metreye ulaşacak kulenin tabanı 10 metre çapındadır. Yükseldikçe daralan televizyin kulesinin çapı 93 metreden sonra 5 metreye, tepesine doğru da 2,30 metreye düşmektedir.

ADANA TV İSYASYONUNUN DA YAPIMINA BAŞLANDI

TRT'nin kurmakta olduğu yeni televizyonlardan Adana televizyon istasyonunun yapımına başlanmıştır.

Adana televizyon verici istasyon binası Misis bucağı yakınındaki Davudu dağında kurulacaktır. TRT teknik yetkililerinin açıklamasına göre 30 kilovat güçle çalışacak olan TRT Adana Televizyonunun yayın ları Adana, İskenderun, İçel ve çevresinde izlenilebilecektir.

—o★o—

EREĞLİ DEMİR ÇELİK ÜRETİM REKORU KIRDI

K. EREĞLİ, THA

Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nın yeniden üretim rekoru kırdığı açıklanmıştır.

İlâvelerle büyüyen fabrikanın kapasitesi kısa zamanda artmış ve nisan 1972'de 60 bin 031 ton olan üretim rekoru, temmuz 1972 de 2 bin 857 ton farkla 62 bin 888 ton yassı mamul imâl edilerek kırılmıştır.

lendiğini göstermişlerdir.

İlgililer, imalâtta rekor kırılmasına sebep olarak yurt dışından ithal edilen bobinlerinin daha kolay iş-

MEHMED KEMAL

gazeteci gözüyle

BİNALAR ÇÖKÜYOR...

Boyuna binalar çöküyor... Ankara'da çöküyor, İstanbul'da çöküyor... Ertesi gün bir bakıyorsunuz Diyarbakır'da çöküyor, İzmir'de çöküyor, Adana'da çöküyor...

«Çüküyor, babam, çüküyor...»

Ne oluyor bu binalara?

İnsanın hatırına, adeta çöksün diye yapılıyor gibi geliyor... Hepsi mi çarık, çürük bunların? Plansız mı yapılıyor, kötü malzeme mi kullanılıyor? Bakan, eden, denetleyen yok mu? Hepsi de mi kalfa işi?

Kat mülkiyeti çıktıktan bu yana kutsal mülkiyete bir şeyler oldu. Bahçesinde kameriyesi, fıskiyeli havuzu, çiçek tarhları bulunan; Paşa dedenin akşam üstü iki kadeh rakısını içtiği, nargilesini tokurdattığı küçük kösklere laz kalfalar musallat oldular. Geçmişin içleri duygulandıran anıları silinip gitti. Geliyorlar, anıları ile yüklü yaşlı anneye:

«Hanım Anne şuraya beş katlı bir şey kondurayım. İki dükkân alttan vereyim. İki kat ta üstten.. Terası da sana bırakırım. 1500'ere dükkânları verirsin. 1500'erden katları... Birinde oturursun. Ha, ne diyorsun?»

Yaslı «Hanım Anne» düşünür. Bu haliyle Paşa konağı zaten bir işe yaramıyor. İçinde oturulamıyor bile. Kiremitleri onartmak lazım, yeniden sıvatmak ister. Doğramalar dökülüyor, dünya kadar para... Damattan hayır yok, oğlandan desen hakeza... Doluya koyuyor almıyor, boşa koysan dolmuyor. Laz kalfanın teklifine içi akıyor, akıyor ama... Ne yapacaksın Paşa dedenin anılarını? Konuya komşuya ne diyeceksin? Onların yüzüne nasıl bakacaksın?

«Iıı... Yapamam...» diye geçiriyor içinden. Geçiriyor ama, teklif de çok cazip... Hem oturacak, hem gelir getirecek... Kameriye imiş, fıskiye imiş, çiçek tarhları imiş... Karın doyurmuyor ki...

Sonunda dayanamıyor:

«Olur...» diyor.

Bir gün bakıyorsunuz, Paşa konağı yıkılıyor. Aradan bir süre geçiyor, bir beton yığını karşınıza dikilivermiş. Zevksiz, uslupsuz, göz tırmalayıcı bir şey... Öyle, fakat laz kalfa da memnun, «Hanım Anne» de... Hayırsız damat da, uğursuz oğlan da...

Yapımcı da her daireyi alıcısını buldukça okutuyor, cebini dolduruyor. Bu bir konut politikası mıdır? Sanmıyorum. Bu olsa olsa yap sat politikası, tersinden bir devrimdir. Paşa konaklarını kutsal mülkiyete karşın yakan, yıkan, yerinde yeller estiren ve zevksizliği heykelleştiren bir devrimdir. Günümüze uygun bir devrim, gecekondular gibi, dolmuşculuk gibi, işportacılık gibi, yabancı ülkelere işçi gönderme gibi... Ağır ağır, için için, kanayan bir yara gibi işleyen bir devrim.

Işten anlayanlar bağıra dursun, Mühendis ve Mimar Odaları yakara kosun, uzmanlar ağlaya yazsın, kimsenin aldırdığı yok... Iş bilenin, kılıç kuşananın, konak yıkanın, kat parası olup alanın...

Ulusal bir konut politikası çiziyorlar işte: Gerçek anlamda bir sanayileşme... Kent topraklarında kamu yararının gözetilmesi... Ekonomik büyüklükte konut yapımı... Dağınık ve küçük serameyelerin yerine daha sağlıklı bir konut çevre ilişkisi...

Kimse söylüyorsunuz bunları?

Tabii anlayana, dinleyene... Kimse anlamıyor da, dinlemiyor da... Yapıyorlar bir yandan, bir yandan çöküyor... Ankara'da çöküyor, Konya'da çöküyor, İstanbulda çöküyor, Diyarbakır'da çöküyor...

«Çöküyor, babam, çüküyor...»

Altında da kalanlar kalıyor.

Geceleri, caddeleri gündüz gibi aydınlatacak lâmbalar yapıldı

— Münih'teki Siemens Firması, tehlikeli yol kavşakları ile çok işlek caddeleri gece gündüz gibi aydınlatan lâmbalar geliştirerek trafik güvenliğine büyük hizmette bulunmuştur.

Yeni lambanın ışığı, dönebilen bir ayna sistemi sayesinde ihtiyaca göre ya daire, ya haç ya da şerit şeklinde düşmektedir. Lambanın altı özel ampulünden her birinin etrafına bir ayna geçirilmiştir. Aynalar münasip şekilde ayarlanarak işlek alanlar, geçit yerleri, liman tesisleri ya da şehiriçi otoyollar, gözleri kamaştırmayan parlak bir ışıkla aydınlatılacaktır. Çeşitli büyüklük ve güçte hazırlanan bu sokak lâmbaları, 12 — 16 metre yüksekliğindeki direklere takılmaktadır. Yeni lambanın en büyüğü 3.000 metrekare büyüklüğünde bir alanı, yani bir futbol alanının yarısını gündüz gibi aydınlatmağa kâfi gelmektedir.

—o★o—

Avrupa'nın en modern çelik fabrikası Hamburg'da kuruldu

— Avrupa'nın, hatta belki dünyanın en modern çelik fabrikası kısa bir süre önce Hamburg'da uluslararası politika ve ekonomi sahnesinin ileri gelen kişileri önünde işletmeye açıldı. 850 kişi çalıştıran fabrika halen 550.000 ilâ 600.000 ton yarı mamul ile 450.000 ton hadde çeliği üretecek kapasitededir. Fabrika tesislerinin bulunduğu 23 hektar büyüklüğündeki alanın önüne 450 metre uzunluğunda bir rıhtım yapılmıştır. Burada 80.000 tona kadar gemiler yüklenip boşaltılabilecektir. Bu tesis Avrupa'da büyük miktarda çeliğin üretimi için doğrudan doğruya arıtma temeline göre planlanıp kurulan ilk çelik fabrikasıdır. Burada maden cevheri, demir sünger haline getirilip, sonra ya hurda demir ilâvesiyle ya da yalnız başına elektrik fırınlarında çelik olarak işleniyor. Enerji kaynağı olarak sadece yergazı ve elektrik kullanılmaktadır.

—o★o—

BAYINDIRLIK BAKANLIĞI 15 MİLYONLUK 14 PROJE İHALE ETTİ

ANKARA, AA

Bayındırlık Bakanlığı, son bir hafta içinde toplam değeri 14 milyon 673 bin liralık çeşitli konuları kapsayan 14 projeyi ihale etmiştir.

1974 yılı içinde tamamlanacak olan projeler arasın da, bâzı okulların kalorifer tesisatları ile ikmal inşaatları da bulunmaktadır.

KİM NE DİYOR? *röportajlar, anılar, oturumlar*

«UZMANLARI, teknokratları, bilim adamlarını herşey sanıp devleti onlara bırakmak ne kadar olmayacak bir işse; onları devlet sultası altına alıp kapıkulları durumuna sokmağa kalkışmak ve öylece yaratıcı güçlerini kırmak da o kadar sakıncalıdır.»

Demokraside Bunalım

BÜLENT ECEVIT

C.H.P. Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'in, teknokrat devlet ve teknokrat halk ilişkileri konusundaki görüşlerini açıklayan Özgür İnsan'ın 3. sayısında çıkmış başyazısının özellikle teknokratlarla ilgili bazı bölümlerini yayınlıyoruz.

Demokrasi ülkemizde düzgün işlemiyor diye kendi toplumumuzu küçümsemenin ve demokrasiyi Türkiye için «lüks» saymanın gereği yok. Çağımızda demokrasi bir çok ülkelerde, demokrasinin beşiği sayılan ülkelerden bile nicesinde, bunalım geçiriyor.

Dünyadaki bunalım elbette Türk demokrasisini de etkileyecek, Türkiyenin kendi zorluklarına eklenecekti.

HALK YÖNETIME DAHA ÇOK KATILMAK ISTIYOR

Nedendir demokrasideki evrensel bunalım?

Dünya hızla değişirken, demokrasinin kurumları ve kuralları yeterince değişip yenilenememiştir.

Çağımız bir yandan yaygın haberleşme, eğitim ve ulaşım çağıdır; bir yandan da ileri bilim ve teknoloji ve aşırı uzmanlaşma çağıdır. Bir yandan herkesin çok şeyi bildiği, çok şeye akıl erdirebildiği; bir yandan da az şeyi çok iyi bilenlerin fazlasıyle önem kazandığı bir çağdır. Bu çelişkinin yönetimde yarattığı gerilim, özellikle demokratik ülkelerde duyurmaktadır kendini. Demokrasinin kendilerine sağladığı olanakları kullanarak, bir ucundan halk, öbür ucundan uzmanlarla teknokratlar, yönetimi kendi ellerine geçirmek üzere çekiştirmektedirler.

Demokrasideki bunalımın özünde bu çelişki ve gerilim vardır.

Haberleşmenin, eğitimin bu kadar yaygınlaşmadığı, ulaşımın bu kadar hızlanmadığı dönemlerde, demokratik ülkelerin yurttaşları, birkaç yılda bir temsilcilerini seçmekle, kendilerini yönetecek olanları belirlemekle yetinebilirlerdi; devlet işlerine, toplum yönetimine bir ölçünün üstünde karışma yetkisini ve yeteneğini kendilerine görmezlerdi.

Fakat çağımızda yurttaşlar, toplum sorunlarını eskisinden çok daha iyi bilmekte, olayları çok yakından izleyebilmekte, devlet işlerine daha çok akıl erdirebilmektedirler. Yönetimdeki bozuklukları, toplumdaki dengesizlikleri, adaletsizlikleri gerçek boyutlarıyla görüp değerlendirebilmektedirler. Demokratik özgürlükler ve demokrasinin gereği olan birleşme ve örgütlenmek hakkı da, yönetimdeki bozukluklara karşı, toplumdaki dengesizliklere ve adaletsizliklere karşı seslerini yükseltme gücünü yurttaşlara kazandırmaktadır.

Demokraside insanlar artık yönetilenler durumunda kalmağa katlanamaz olmuşlardır. Yönetime daha çok katılmayı istemektedirler.

Buna karşılık yöneticiler de, çağımızın yüklü ve karmaşık sorunlarına çözümler ararken, her an işlerine karışılmasından, her an halkın gözetimi ve denetimi altında olmaktan bunalmakta, ellerinde daha çok yetki toplama ihtiyacını duymaktadırlar.

Demokrasideki bunalımın belirtilerinden biri, yöneticilerle halk arasındaki bu yetki çekişmesidir. Kimi yerde bu çekişme yüzünden demokrasi kazaya uğramaktadır.

Demokrasinin kökleştiği ülkelerde böyle kazalar daha az oluyor, Çünkü o ülkelerde yöneticiler sabırlıdırlar ve alçak gönüllüdürler. Yönetimi etkinleştirebilmek için kendi ellerinde daha çok yetki toplayabildikleri zaman, bu yetkilerin kullanılışı üzerinde yoğun ve sürekli denetime ve eleştiriye boyun eğmektedirler. Ellerinde daha çok yetki toplayamadıkları zaman da, demokratik yetki bölüşümü içinde yönetime etkinlik kazandırabilmenin yollarını aramakla yetinmektedirler.

Türkiye gibi demokrasinin yeterince kökleşmediği ülkelerde ise, çoğu yöneticiler bu sabrı ve alçak gönüllülüğü gösteremedikleri için, halkın yönetime katılma yeteneği ve isteği arttıkça, halkın sesini ve yetkisini kısıp «yürütmeyi güçlendirme»ğe kalkışıyorlar. Fakat bu türlü davranış, toplumdan gelen itişin tersine gidiş olduğundan, sürtüşmeyi arttırıyor ve demokrasinin kazaya uğramasını hızlandırıyor.

YÖNETICILER HALKIN GERISINDE KALIYOR

Genellikle her yerde, fakat özellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde, halkın seçtiği yöneticilerden bir çoğunun halktan geri kalmaları da demokraside bir bunalım nedeni oluyor.

Eğitimdeki, haberleşmedeki ve ulaşımdaki yaygınlaşma sonucu daha çok bilen ve gören halkın, özgürleştikçe istekleri kabarıyor. Daha iyi yaşama, çocuklarını daha iyi yetiştirme isteği, daha adaletli bir toplum özlemi artıyor. Fakat özellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde halk yeterince örgütlenemediği için veya - bir ölçüde örgütlense bile - ekonomik ve sosyal gücünü belirli bir düzeye yükseltemediği için, bu isteklerini, özlemlerini gerçekleştirme yönünde yeterince etkiliyemiyor yöneticileri.

Ekonomik gelişme ilerledikçe güçleri artan büyük iş çevrelerinin etkisi daha ağır basıyor. Siyaset adamları halkın oylarıyla yükseldikleri yerlerde, toplumun üst katlarının çekim ve etki alanına giriyorlar. Birçoğu bu çekim ve etkiden kurtaramıyor kendini; yetkilerinin gerçek kaynağı olan halktan giderek uzaklaşıp kopuyor.

Bu nedenledir ki çağımızda parlamentolar ve hükümetler, sosyal ve ekonomik eğilimleri bakımından, genellikle halkın gerisinde kalıyorlar; halka göre tutucu oluyorlar. Çalışan halkın daha güçlü ve etkin örgütlerde toplandığı gelişmiş demokratik ülkelerde, toplumun üst katlarının yöneticiler üzerindeki etkisi dengelenebildiği için, öyle ülkelerde parlamentolar ve hükümetler genellikle bir ölçünün üstünde tutucu olamıyorlar. Fakat az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde böyle bir denge yeterince kurulamadığı için, parlamento ve hükümet daha tutucu oluyor. Devlet yönetiminde büyük ağırlık taşıyan bu kurumların ikisi de toplumun iyice gerisinde kalıyor.

BAZI ILERICI AYDINLARIN TEPKISI

Buna karşı toplumun iki değişik kesiminden, ilerici aydınların bir bölümünden ve halktan, değişik tepkiler geliyor.

Ilerici aydınlardan bazıları, parlamentoyu, parlamentolu demokrasiyi ve demokratik hükümeti, adaletli kalkınma yönünde değişime ve ilerlemeye engel gibi görüyorlar. Bu engel ortadan kaldırılırsa devrimci atılımlar yapmanın kolaylaşacağını sanıyorlar. O nedenle diktacı eğilimler güç kazanyor bu çevrelerde,

Diktacı eğilimlerin güç kazanması ise, durumia büyük bir çelişki oluyor. Çünkü bunalımın temelindeki başlıca etkenlerden biri, halkın yönetime daha çok katılma, devleti daha çok etkileyebilme isteğidir; ve bu isteğin yeterince karşılanamayışından doğan yetinmezlik duygusudur. Bir başka deyişle, bunalımın kaynağında, halkın -birçok şeyleri izleyip öğrenme ve sesini yükseltme olanağına kavuşan halkın- daha ileri, daha az dolaylı, daha direkt bir demokrasi özlemi vardır. Daha ileri bir demokrasi özlemi ise, elbette, demokrasi düşmanlığı ile bağdaşmaz, çelişir.

TEKNOKRATIN VE UZMANIN ÖNEM KAZANIŞI

Çağımızda demokrasi bunalımının özündeki evrensel çelişkiyi meydana getiren etkenlerden birinin de bilim ve teknolojideki hızlı ilerleme ve ilerlemenin ortaya çıkardığı aşırı uzmanlaşma olduğuna değinmiştim. Bir yandan herkesin çok şeyi bildiği, çok şeye akıl erdirebildiği, bir yandan da az şeyi çok bilenlerin fazlasiyle önem kazandığı bir çağda yaşadığımızı belirtmiştim.

Az şeyi çok iyi bildikleri için önemleri çağımızda fazlasiyle artanlar, teknokratlarla uzmanlardır.

Bilim ve teknolojinin hzla ilerlemesi, karar verme durumunda bulunan politikacıların, yöneticilerin, birçok sorunlarda, kendi başlarına sağlıklı seçmenler yapmalarını, geçerli kararlar vermelerini güçleştirmektedir. Onları teknokratlara, uzmanlara, eskisinden çok daha büyük ölçüde muhtaç duruma getirmektedir.

Önemleri gitgide artan bazı teknokratlar ve uzmanlar da genellikle politikacıları ve bürokratları yetersiz bulmağa, yönetimde daha çok etkinlik kazanma hevesini duymağa giderek bunu kendilerinde bir hak olarak görmeğe başlamaktadırlar.

Bu durumda bir yandan halk, öbür yandan da teknokratlar ve uzmanlar, devlet yönetimindeki etkinliklerini arttırmak için karşılıklı çaba göstermektedirler. Yöneticilerle politikacılarsa bu karşıt çabaların arasında bocalar duruma düşmektedirler.

TOPLUMSAL YARAR VE BILIMSEL GEÇERLILIK

Yapılacak politika seçmelerinde genellikle ikı unsuru tartmak ve bağdaştırmağa çalışmak gerekir: Toplumsal yarar ve bilimsel geçerlilik...

Demokraside, bir yandan halk, öbür yandan toplumun üst katındaki güçler, toplumsal yararı kendi açılarından belirlemek ve yönetime benimsetmek isterler; bazı uzmanlar ve teknokratlarsa, bilimsel ve teknik geçerliliği en iyi kendileri saptayabilecekleri için, son sözün kendilerinde olması gerektiğini düşünürler.

Bu baskılar arasında, bilimsel ve teknik geçerlilikle halkın isteklerini ve toplumun gereksinmelerini en iyi bağdaştıran politikalar seçebildiği oranda, başarılı ve halkçı bir gelişme sürecine girilmiş olur ve demokrasinin bunalımdan kurtulması kolaylaşır.

TEKNOLOJI VE POLITIKA

Bu konuda Türkiye açısından şaşılacak durum şudur: Türk toplumunun sorunları, henüz, teknokratlara ve uzmanlara fazla ağırlık kazandıracak kadar karmaşıklaşmamış olmasına rağmen, devlet yönetimini teknokratlara ve uzmanlara bırakma eğilimi bazı Türk aydınları ve bürokratları arasında, gelişmiş demokratik ülkelerde olduğundan çok daha belirgindir. Bu eğilim bunalımlı dönemlerde, bir hastalık gibi nüksetmektedir.

Bu hastalığın nedeni, siyasetin ve siyaset adamının toplumdaki yerinin ve gerekliliğinin, henüz ülkemizdeki birçok aydın çevrelerde yeterince kavranamamış olmasıdır.

Bilim ve teknolojideki hızlı ve parlak gelişme, bazı aydınlarımızın gözlerini kamaştırmakta ve onlara neredeyse insanın ve insansıl değerlerin önemini unutturmaktadır. Bilim ve teknolojideki gelişme ne kadar hızlı ve parlak olursa olsun, ne kadar mucizeler yaratırsa yaratsın insanlığa yararlı olduğu ölçüde anlam taşır. Bu gelişmelerin ve mucizelerin insanlara yararlılığı ise siyasetin temel konusudur. Hiç bir teknik ilerleme veya olanak, soyut teknik açıdan değerlendirilemez. Öncelikle insanlar açısından değerlendirilir.

Bu ilerlemeler ve olanaklar bir avuç insan yararına değerlendirilirse, sosyal yönü zayıf bir politika seçilmiş olur ve toplumda ergeç tepki uyandırır, bunalımlara yol açar. Geniş halk toplulukları veya tümüyle insanlık yararına değerlendirilirse, sosyal yönü güçlü bir politika seçilmiş olur ve sağlıklı bir gelişme yoluna girilir.

Somut ve açık bir örnekle anlatmak gerekirse:

Teknokrasi çok güçlü bir patlayıcı formülü yaratıp ortaya koyar.

Fakat o formülün nasıl kullanılacağını, teknokrat da asker de değil, politika organları saptar.

Politika organları, o patlayıcı formülün nasıl kullanılacağını, öncelikle bomba yapımından ve satışından servet yapan çıkar çevrelerinin yararını gözeterek saptarlarsa, sosyal yönü zayıf bir politika seçmiş olurlar ve bunalımlara yol açarlar; öncelikle insanlığı ve halkı gözeterek saptarlarsa, insanca ve sağlıklı bir politika seçilmiş olur.

Öncelikle insanlığı ve halkı gözeten politikalar saptanabilmesi de, halkın yönetimindeki ağırlığı arttığı oranda güvenceye bağlanır.

Türkiye'de gerek sosyal bunalımın gerek demokrasi bunalımının başlıca nedeni, bazı avutucu, oyalayıcı veya yöresel konular dışında, önemli siyasal seçmelerin, halktan çok, teknokratlarla uzmanların veya çıkarcı çevrelerin etkisinde yapılmasıdır; halkın yönetime yeterince katılamaması, siyasal seçmelerde, politika saptanmasında, halkın henüz yeterince ağırlığını duyuramamasıdır. Öyle iken, siyasette halkın etkinliğini büsbütün kısmağa kalkışmak, çıkar yol değildir.

Hele bir de «partilerüstü hükümet»ler eliyle siyasetsiz devlet yönetmeğe uğraşmak gibi, olmayacak yöntemler denenince büsbütün çıkmaza saplanılmaktadır.

Teknokrasinin ve uzmanlığın önemi ne kadar artarsa artsın, devlet yönetimini teknokratlara ve uzmanlara bırakmak, «gemiden eniyi gemi mühendisi anlar» düşüncesinden kalkıp yanlış bir sonuca vararak, gemi mühendisine kaptanlık görevi vermeğe benzer. Siyasetsiz ve politikacısız devlet yönetmeyi denemek ise, gemiyi, rotasız, pusulasız ve kaptansız sefere çıkarmak olur.

TEKNOKRAT HALKLA UZLAŞARAK GÜÇLENIR

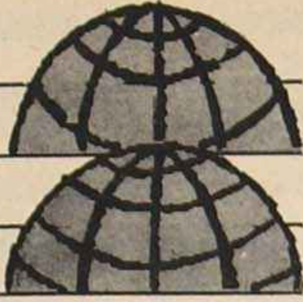
Bir yandan bilimin, tekniğin, uzmanlığın çağımızda büyük ölçüde artan önemini yanlış değerlendirip, teknokratlara ve uzmanlara devlet yönetimini teslim etmeğe kalkışmak; öbür yandan da bilimin, tekniğin, uzmanlığın kaynağı olan üniversiteleri cendere içine alp bu kaynağı kurutmağa uğraşmak ise, açık bir çelişkidir.

Fakat bu çelişki kaçınılmazdır. Çünkü teknokratlar ve uzmanlar, kendi başlarına bir siyasal güç olamayacakları için, devlet yönetimi görünüşde kendilerine teslim edildiği zaman bile, yönetime bir ölçünün üstünde ağırlık koyamazlar; önünde sonunda, başka güçler, devleti kesin egemenlikleri altına alırlar; ve kısa zamanda teknokratlarla uzmanların hakkından gelirler. Bazan işi, onları kaynağında kurutmağa kadar da vardırırlar.

Uzmanları, teknokratları, bilim adamlarını herşey sanıp devleti onlara bırakmak ne kadar olmayacak bir işse; onları devlet sultası altına alıp kapıkulları durumuna sokmağa kalkışmak ve öylece yaratıcı güçlerini kırmak da o kadar sakıncalıdır. Her iki tutumda, toplumu ve demokrasiyi bunalımdan kurtarmağa değil, bunalımı ağırlaştırmağa; ilerleme hızını arttırmağa değil, yavaşlatmağa yarar.

Onun için, devlet yönetimine ağırlıklarını koyabilmek isteyen akıllı teknokratlar ve uzmanlar, bunun, halkla uzlaşmaktan ve halkla uzlaşarak halkın egemenliği için uğraşmaktan başka yolu olmadığını bilirler.

TÜRKİYE'DE DÜNYADA TEKNİK

BOĞAZ KÖPRÜSÜ İNŞAATI HIZLA İLERLIYOR

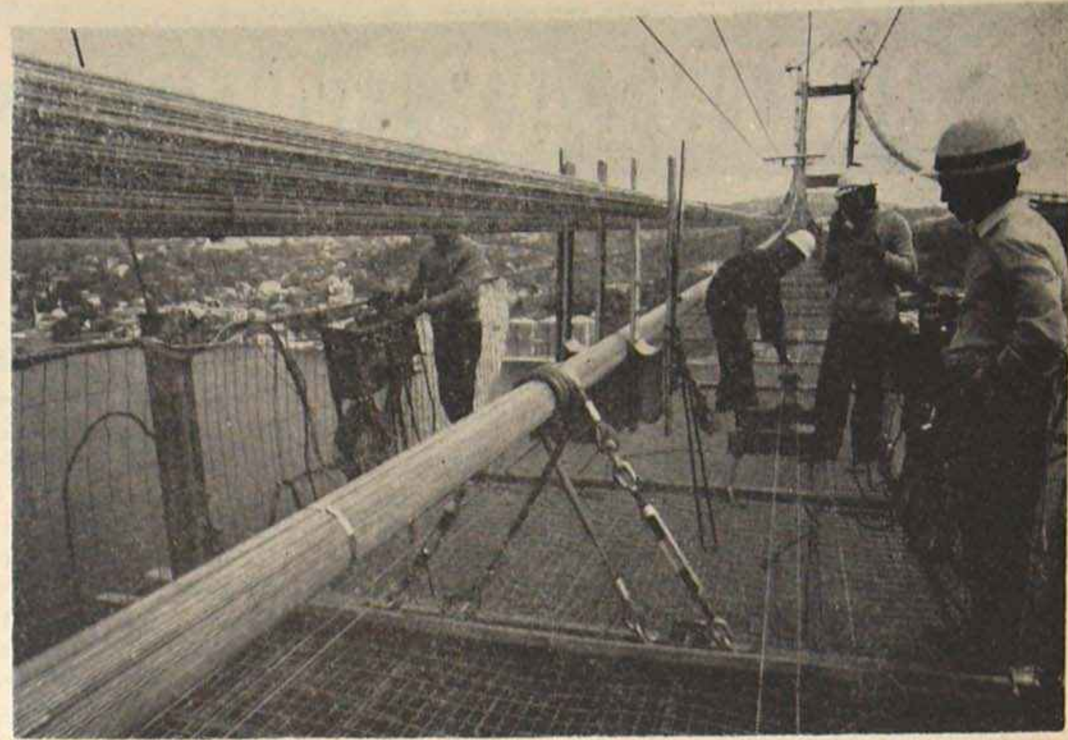
1973 yılında tamamlanacak olan Boğaz Köprüsü ve çevre yolu inşaatı süratle ilerlemektedir. Geçtiğimiz günlerde bir yandan ana kabloların çekimine ve tabliye elemanlarının yapımına başlanılmışken üzerindeki viadüklerin ve Haliç Köprüsünün tamamlanmasına çalışılmaktadır.

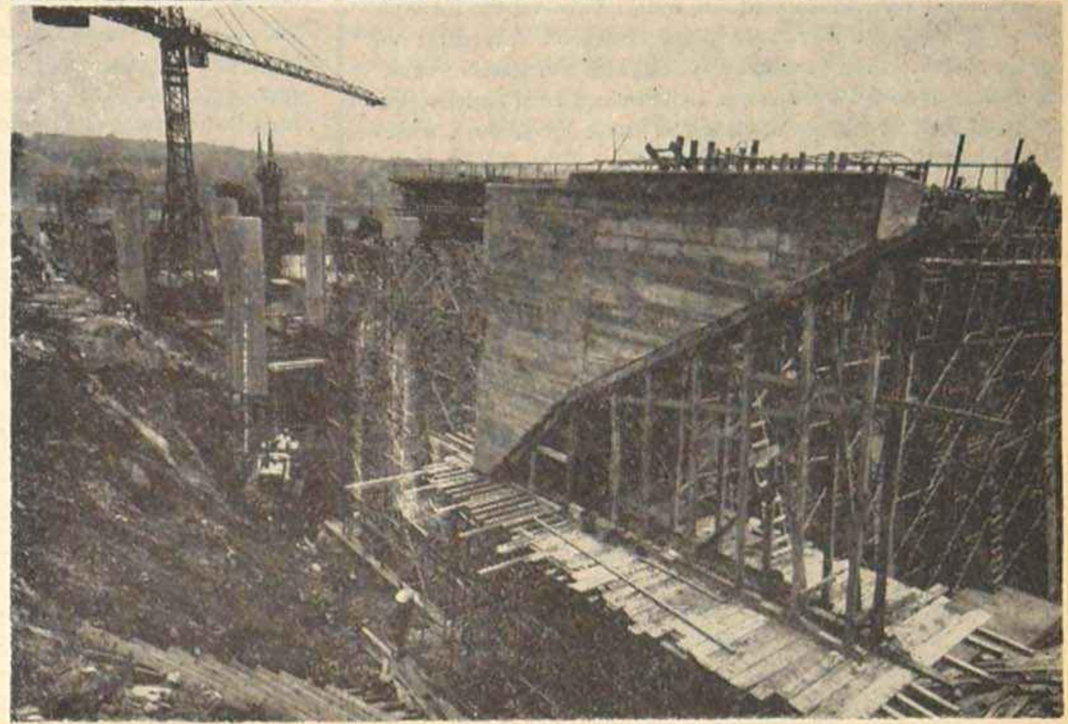
Yandaki fotoğraflarda da görüldüğü gibi, geçtiğimiz günlerde çekimine başlanılan asma köprü ana kabloları 548 adet telden yapılan demetler halindedir.

Göksu şantiyesinde imal edilmekte olan tabliye standart elemanların ise 24 adeti tamamlanmıştır. Tamamı 60 adet olacak bu standart elemanların her biri 17,50 metre uzunluğunda, 33,40 metre genişliğinde ve 3 metre yüksekliğindedir. Her biri 150 ton ağırlığındaki bu elemanların yapımı bittikten sonra, yerlerine nakledilerek, elektrik kaynağı ile birleştirileceklerdir. Böylece, içi boş, kutu kesitli tabliye tamamlanmış olacaktır. Aşağıdaki fotoğraflarda, tamamlanarak depo edilen elemanlar görülmektedir.

Haliç Köprüsünün ise, öngerilmeli beton tabliye kısmına ait kenar ayak ile orta ayak elevasyonları tamamlanmıştır. Halıcıoğlundaki bu köprünün çelik ve betonarme tabliyeler arasındaki ayakların temellerine rasgelen yerlere de çelik kazıklar çakılmış ve bunlar üzerine betonarme başlıklar inşa edilmiştir.

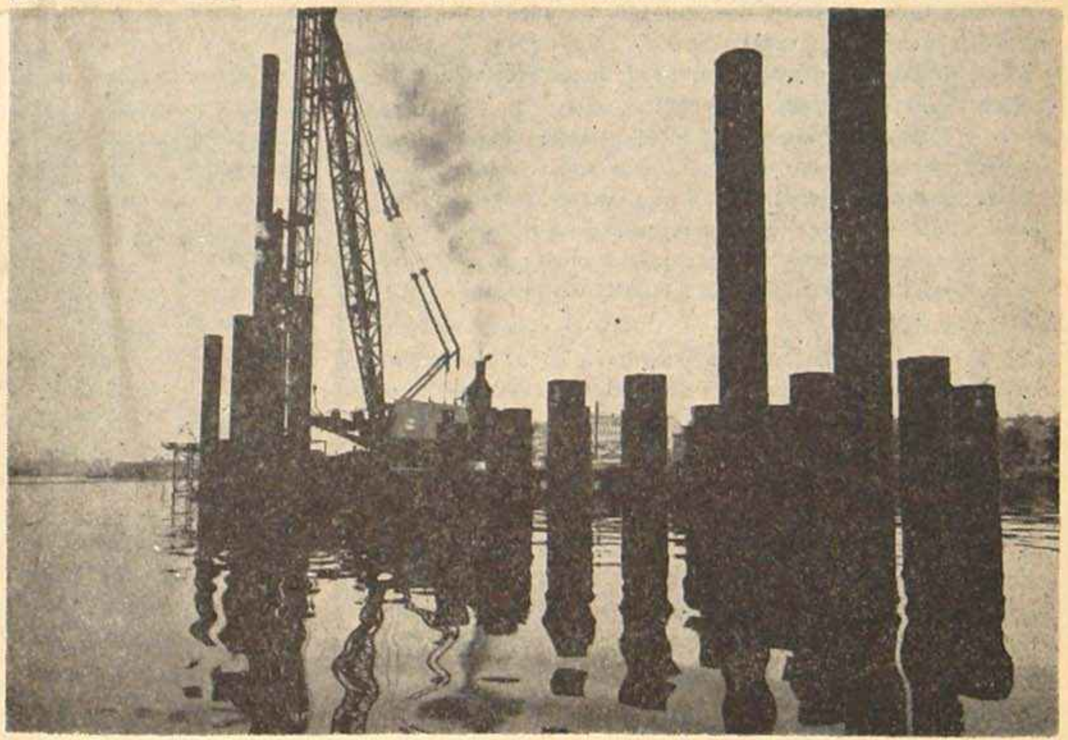
Halen, deniz içindeki çelik boru kazıklar çakılmaktadır. 76-92 cm. çapında, 10-12 mm. et kalınlığındaki çelik boru kazıklar 36 şar metrelik kısımlar halinde çakılmakta, parçalar kaynaklarla birleştirilmektedir. Fotoğraflarda, deniz içine çakılan çelik boru kazıklar ve Halıcıoğlundaki kenar ve orta ayak elevasyonları görülmektedir.

Yukarıdaki resimde kablo çekimi, sağda ortada ve alttaki resimde Haliç köprüsü ayakları inşaası, alttaki resimde de küçüksu şantiyesindeki tabliye elemanlarının yapılışı görülüyor.

Elektrik enerjisi potansiyelimizin ancak yüzde 4'ünü kullanabiliyoruz

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu TV'ye verdiği bir mülâkatta «Türkiye bütün su imkânlarını kullanabilse, yılda 73 milyar kilovat saat elektrik elde edebilir. Oysa biz bugün bu potansiyelimizin ancak yüzde 4'ünü kullanabiliyoruz» demiştir. Bakan, 1970 yılında Türkiyedeki elektrik üretiminin 9 milyar kilovat saat olduğunu söylemiş, halen milyarlarca saatlık elektriğe ihtiyaç bulunduğunu bildirmiştir. Bakan, ayrıca Keban barajının 1974 ortalarında hizmete gireceğini açıklamıştır.

ELEKTRİK ÜRETİMİ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kodamanoğlu, Türkiye'deki elektrik üretimi hakkında bilgi verirken şöyle konuşmuştur:

«— 1923'de Türkiye Cumhuriyeti kurulurken mevcut bütün elektrik enerjisinin takati 33 bin kilovat saatti. Bu rakam şimdi Ankara'da kullandığımız elektrik enerjisinin dörtte biri kadar bile değil. 1950 yılında 789 milyon 600 bin kilovat saatlık üretime ulaştı. Ondan sonraki gelişme daha hızlı. 1960'da bu rakam 2 milyar 8 milyon kilovat saat olmuştur. Aradan geçen 10 yıllık süre içinde üretimde büyük bir artış olmuş ve 1970 yılında, Türkiye'nin elektrik üretimi 9 milyar kilovat saata yükselmiştir... 1972 de üretim 11 milyar kilovat saatı bulmuştur.

IHTIYAÇ VE POTANSIYEL

Kodamanoğlu, Türkiye'nin enerji potansiyeli ve işletilen miktarı hakkında şu bilgiyi vermiştir:

«1970 yılında üretilen elektriğin yüzde 64'ü termik elektrik, yüzde 36'sı da hidrolik elektrik olarak elde edildi. Oysa Türkiye'nin en büyük elektrik potansiyeli sulardadır. Türkiye bütün su imkânlarını kullanabilse yılda 73 milyar kilovat saat elektrik elde edebilir. Biz bugün bu potansiyelin sadece yüzde 4'ünü kullanabiliyoruz. Fransa'nın 64.5 milyar kilovat saatlık potansiyeli var. Bunun hepsini kullanıyor. İtalya da böyle, o da yüzde 45'ini kullanıyor.»

SANTRALLAR

Enerji Bakanı Kodamanoğlu, santrallar arasında bir karşılaştırma yaparak şöyle devam etmiştir:

«— Hidroelektrik santralları kurmak, başlangıçta büyük masraflara mal oluyor, uzun zaman alıyor. Bazan baraj inşaatları 7-8 sene bile sürüyor. Buna karşılık, faaliyete başladıktan sonra çok verimli oluyor. Öncelikle elde edilen elektriğin maliyeti oldukça ucuz oluyor. Termik santrallar için az masraf gerekiyor. Buna karşılık elde edilen elektriğin maliyeti yüksek oluyor.»

Bakan, bugün için nükleer enerji elde etmek için yapılacak yatırımların pahalıya mal olacağını, ancak gelecekte nükleer enerji elde etmek için şimdiden bazı çalışmalara başlanması gerektiğini bildirmiştir.

Kodamanoğlu, bu arada, önümüzdeki yıllarda elektrik üretiminde yapılması kararlaştırılan atılımları da anlatmış ve «1972 yılı elektrik üretimi 11 milyar kilovat saat. Bu rakam 1975 yılında 17 milyar 980 milyon, 1978 yılında 25 milyar kilovata yükselecektir. Elektrik üretimi 1980 yılında 31 milyar kilovatı aşacaktır. Planladığımıza göre, Türkiye'nin elektrik üretimi 987 yılında 65 milyar kilovatı bulacaktır.» demiştir.

SAYIN ÜYELERİMİZ,

Teknik Güç için göndereceğiniz yazılarınızı bekliyoruz.

SORUNLARIMIZ

incelemeler, araştırmalar, deneyler

Anayasa değişikliği

Prof. Dr. ILHAN ARSEL

TARIHE BAKIŞ

Devlet Güvenliği sihirli bir deyimdir, ki bununla biz, daha doğrusu iktidar sahiplerimiz, hemen bütün tarihimiz boyunca, ve özellikle Osmanlı İmparatorluğu süresince, aklın almayacağı ve insafın kavrayamıyacağı gaddarlıkları ve haksızlıkları ve hürriyet yasaklamalarını başarmışızdır. Verilecek örnekler yüzlerce ve binlerce, fakat sadece şunları hatırlayalım.

Fatih Sultan Mehmet, kendisinden çok önce yerleşmiş olan «kardeş katli» müessesesini hukukileştirirken bunu din adamlarından aldığı tavsiye ve fetvaya ve bu fetvanın dayanağı olan «Devletin güvenliği ve toplumun asayişi» nedenlerine dayatmıştı. Sanki yeryüzünde güvenliği ve huzuru sağlamanın başkaca hiç bir çaresi kalmamış ve sanki diğer milletler huzura sadece bu yollarla kavuşabilmişler gibi. Köprülü Mehmet Paşa'mız, sadece beş yıllık vezirliği devresinde devlet güvenliğini sağlayacağım diye otuz bin insanı öldürtmüştü. Tarihçi Hammer'in kotaları Padişahlar için her gün vasati 7, Vezirler için her gün 6 ve daha alt derecedeki rical için günde 1 KELLE idi. Devlet güvenliğini sağlamanın ilmî bu idi bizim büyüklerimiz için. Zamanla bu usuller yerini daha farklı, daha az göze batıcı şekillere terketti. 1876 tarihli «1293 Kanun-u Esasi'si» ilk Anayasamız (ki, 1831 tarihli Belçika Anayasasından kopya edilmiştir) görünüş itibariyle sempatik ve sanki meşruti bir monarşinin esaslarına yer verir nitelikte bir kanun idi.

SIKIŞAN MADDE

Ancak, ne var ki iktidar sahiplerinin, o şeytana bile oyun oynayan keskin zekâlariyle, araya sıkıştırdıkları bir madde yüzünden, demokratik gibi görünen bütün sistem temelsiz bırakılmıştı. Bu madde o zamandan bu yana dillere destan meşhur 113. maddedir ve tabiî devletin güvenliğine ve bu arada biraz da kendi çıkarlarına düşkün Padişahımızın arzu ve israrlariyle konmuştu. Bu madde şöyle diyordu:

«Hükûmetin emniyetini ihlâl ettikleri idarei zabıtanın tahkikatı mevsukesi üzerine sabit olanları memâliki mahsusa-i şahaneden ihraç ve teb'id etmek münhasıran Zatı Hazreti Padişahinin yed-i iktidarındadır.»

Bilir misiniz kimin başını yedi bu masum görünüşlü Anayasa maddesi ilk defa? Hürriyet kahramanı Mithat Paşa'nın.

O değerli insanımız devlet güvenliği adına mel'un Abdülhamit'in kurbanı oldu ve Taif'lere sürülerek orada vicdansız ve müstebit Padişahın emriyle boğdurtuldu. Şüphesiz ki Mithat Paşa tek örnek değil; daha nice hürriyet âşığı aydınımız onun âkıbetine uğramıştır.

«Devlet güvenliği» konusunda hassasiyet gösteren iktidarlar şunu daima unuturlar ki, topluma saygı ve sevgi telkin edemeyen ve devlet yetkilerini kullanmağa ehil olmayan bir hükümet için devlet güvenliğine sahip çıkmanın imkânı yoktur; ne asıp kesmeler, ne Makyavelik usuller ve ne de Anayasa kurnazlıkları... Hiç bir şey para etmez. Siyasî hukuk gelişmesi bunun örnekleriyle doludur.

YETENEKLI IKTIDAR

Bir süreden beri devlet güvenliği konusu İkinci Cumhuriyet devri Anayasasının kaderine hâkim olur nitelik kazandı. Siyaset adamlarımız toplumun huzur ve asayişini sağlamanın sırrını sanki Anayasada arar oldular; Anayasaya şu veya bu hükmü çıkarmakla bu huzurun kendiliğinden geleceğini sandılar. Hastalığın gerçek nedenleri üzerine eğilecek ve bunu tedaviye çalışacak yerde, suni ilâçlarla deva çaresi aradılar. Ve şimdi de sıkıyönetimin sona ermesi halinde devletin eğer yeterli tedbirler alınmıyacak olunursa, çökeceği endişesiyle Anayasaya yeniden çeki düzen vermek tasasındadırlar. Şunu hatırlatmak yerinde olacaktır ki. eğer Anayasayı değiştirmekle rejimi başka bir kisve altında ve farklı deyimlerle devam ettirmek niyetinde isek, bu takdirde Türk demokrasisine telâfisi güç bir darbe indirmiş ve Türk toplumu için vahim sonuçlar hazırlayacak bir taktiğe başvurmuş oluruz. Ve buna esasen hacet yoktur. Mevcut kanunlarımız ve Anayasamız devleti mutlak güvenlik içerisinde tutacak imkânları ve silâhları yersiz hürriyet kısıntılarına gitmeksizin, her iktidar için sağlamıştır. Yeter ki iktidarlar bu imkân ve silâhları kullanacak tecrübe ve yeterlikte kişilerden kurulmuş olsun.

(Cumhuriyet 6 Ağustos 1972)

KEBAN KARSTİK BÖLGESININ BAŞIMIZA ÇIKARDIKLARI

(Baştarafı sayfa 1. de)

tırılması şeklinde olduğundan temel işlemleri oyalayıcı ve vakit alıcı olmakta ve işin bitirilmesini büyük ölçüde etkilemektedir.»

Bu açıklamanın rakamlarla ifadesi şöyledir; EBASCO'nun hazırladığı keşfe göre sızdırmazlık injeksiyonu miktarı 5.000 m3 kadardır. Bugün bunun 200.000 m3 ü aşacağı ortaya çıkmıştır. Baraj için tespit edilen hattın, o bölgenin en tehlikeli şartlarına haiz noktası olduğu meydana çıkmıştır. Oysa, Barajın birkaç kilometre mansaba kaydırılması ile, baraj temeli problemini kolayca çözümlemenin mümkün olabileceği artık bilinmektedir.

Nitekim, şu duruma adı önceleri de işaret edilmiştir. Elektrik İşleri Etüd İdaresine, jeolog Asım Alkumru'nun 2 Mart 1962 tarihinde verdiği kocaman kitap halindeki raporun konu ile ilgili satırları aynen şöyledir:

«Araştırmalara göre rezervuar sahasının geniş zonlarda geçirimsiz olduğu müşahede edilmiştir. Lâkin Arapgir Çayı vadisinde Murat ve Fırat nehri kavşağı ile Mineyik Köyü arasında kalan sahadaki palazoik kalkermermerde çatlaklı, breşleşmiş, faylı, mağaralı zonlara raslanmıştır. Ayrıca, Murat ve Fırat nehri kavşağı ile Çamkıran köyü arasında Fırat'ın faal nehir yatağında karstik su menbaaları vardır. Bu sahaların detaylı jeolojik haritası ve hidrojeolojik etüdü yapılmalıdır ki, barajın yapılıp yapılamıyacağına karar verilebilsin.»

Öyle anlaşılıyor ki, Asım Alkumru'nun sözleri, Boğaz Köprüsünün Ortaköy ayakları için Asım Kıryaman'ın sözleri gibi hafife alınmış, EBASCO işverenlerine, işin olumlu gösterilmesinden ötesi düşünülmemiştir.

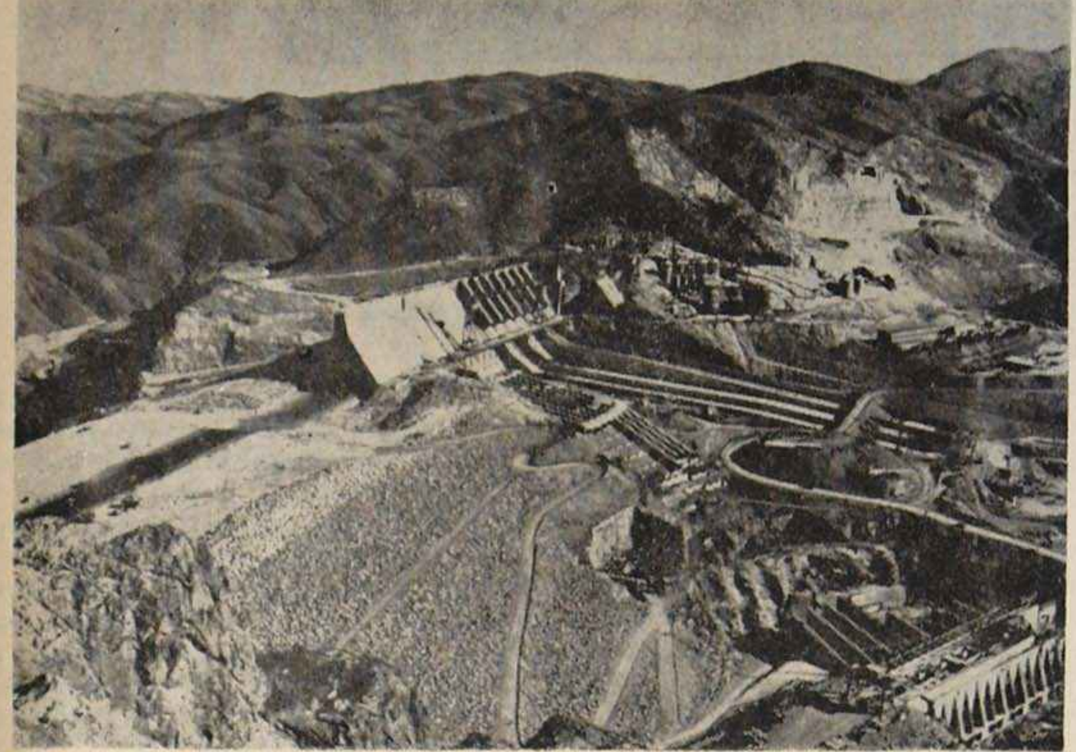
İlgililerce hatırlanacağı üzere bu gerçek daha derivasyon tünellerinin inşaası sırasında da ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi, derivasyon tünelleri baraj inşaatlarında ilk iştir. Bir Türk firması olan Arı İnşaat Anonim Şirketine ihale edilerek, 1965 Haziranında hafriyatına başlanan Keban Barajı derivasyon tünelleri inşaası sırasında civarın jeolojik yapısının baraj inşaatı açısından elverişsizliği anlaşılmış, arazinin bu yapısından dolayı hiç hesapta yokken 709.55 metre boyundaki birinci tünelin, 633 metresi (hemen hemen %90 ı) betonla kaplanmak zorunda kalınmıştır. İşin bu safhasında Arı İnşaat Şirketiyle olan mukavelenin tasfiyesine gidilmesi de, dikkat çekecek bir noktadır.

Ne ki, bu gerçeklere rağmen, barajın yeri değiştirilmemiş, temel şekli değiştirilmiştir. Ve, sızdırmazlık perdesi için acele, injeksiyon kararı verilmiştir. Fakat, müteahhit firma ile proje firması, haber aldığımıza göre bu konuda hâlâ ihtilâf halindedirler. İnanılır kaynakların bildirdiklerine göre, müteahhit firma, açılacak galerilerdeki küçük çatlakların sızdırmazlığının 80 atmosferle injeksiyon yapılması ve galerilerin beton kaplanmasıyla önleneceğini iddia etmektedir. Oysa Avrupadaki benzeri uygulamalarda bu metod çok geliştirilmiştir. Fakat, bir Amerikan şirketi olan proje firması, müteahhit firmanın bu önerisine karşı çıkmakta, sızdırmazlığın, beton kaplamaya lüzum kalmaksızın 20 atmosferde bir injeksiyonla sağlanabileceğini iddia etmektedir.

Türk teknisyenleri olarak, bu konuda bütün ilgililerden cevaplamalarını istediğimiz soru şudur: İnşaat tamamlandıktan sonra ortaya çıkacak sızdırmazlıktaki bir aksamanın giderilmesi olanağı var mıdır?

Üzülerek belirtelim ki, cevap çok üzücüdür.

Cevabın bulunmasında yardımcı olması amacıyla, karstik bölgelerdeki baraj inşaatlarıyla ilgili bir çeviri yazıyı diğer sütunlarda aynen yayımlakta, bizce sayısız yararlar vardır.

Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralı inşaatı genel görünüşü

Keban gölünün sızdırmazlığını önleme çalışmaları ancak geçen ay protokola bağlanabildi

Eğer DSİ ile EİE arasında geçen ay imzalanan protokolu öğrenmeseydik, size KEBAN BARAJI ÇIKMAZDA diye haber verecek ve konuyu «uluslararası bir skandal» olarak takdim edecektik.

Şöyle ki; Kebanda iki sızdırma problemi vardır. Birincisi, baraj, karstik bölgenin ortasına kondurulmuştur. Bu nedenle onun temel sorunları ve civarın sızdırma problemleri ile senelerden beri uğraşılmaktadır. İkincisi barajın arkasında toplanacak suyun sağ ve sol vadilere sızması konusu vardır. Sağ yamaçtaki incelemeler fazla korkulu netice vermemiştir. İlgililer büyük bir tehlikenin mevcut olmadığına inanıyorlar.

Sol yamaçta ise bugüne kadar yapılan incelemeler, saniyede 40-50 m3 lük bir sızmanın mevzubahis olacağını gösteriyor. Bunun anlamı, örneğin, İstanbul'a su temini için yapılan Ali Bey Köyü Barajı gölünün yılda on defa dolup boşalması demektir.) Barajın 1974 de servise gireceği hesaplarına bu sızmanın önlenmesi dahil değildir. DSİ bu sızmanın önlenmesi işinin de baraj müteahhidine verilmesi halinde bir çok komplikasyonlar olacağı inanışındadır. İşin ilk adımda yüz milyon lirayı aşacağı ortadadır. Bundan öte Karstik Bölgede sızdırmazlık konusunu Türk Teknik adamlarının ve Firmalarının da öğrenmesine ihtiyaç vardır. Öyle anlaşılıyor ki, bulunan çözüm, Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nin bu işi üzerine alarak, DSİ hesabına yapması olacaktır.

EİE ilgilileri işin 1974 e yetiştirilmesinin güç olduğundan bahsetmekte, şimdiden 1975 esasına göre hesap yapmanın daha gerçekçi olacağını bildirmektedirler. Çünkü barajla ilgili kurul (Board), 750 kotunun altındaki bütün çalışmaların bitirilmesinden önce baraj gölünde su toplamanın doğru olmıyacağını, haklı olarak, talep etmiş bulunmaktadır. Baraj mıntıkasında dere kotu 693 dür. Barajda su toplamak için yapılan kapatma işleminin ise, maalesef dönüşü yoktur.

Doğu Anadolu'nun bir kısmı gelecek yıl karanlıkta kalacak

Keban barajı inşaatı için gerekli enerji Elâzığın 20 km doğusundaki Hazar santralından sağlanmaktadır. Keban'ın ihtiyacı 9.000 KW olarak tespit edilmiştir.

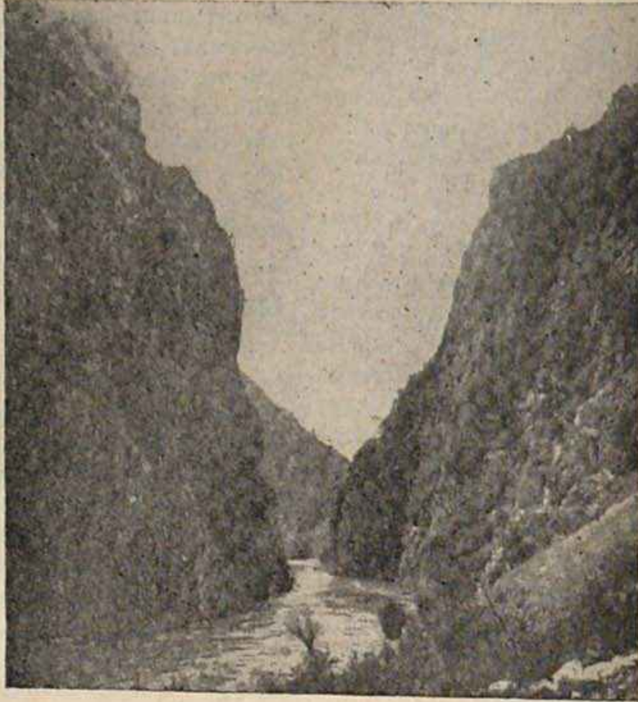
Hazar gölünün suyundan faydalanarak elektrik üreten santralın tünelinde de su kaçakları problemi vardır. Elektrik üretimini, gölün su seviyesini fazla düşünmiyecek şekilde sınırlamak gerekmektedir. Önümüzdeki yıl içinde elektrik üretiminin ancak Keban'ın ihtiyacına yeteceği, Hazar elektriğinden faydalanan şehir ve kasabaların karanlıkta kalacağı ileri sürülmektedir.

incelemeler, araştırmalar, deneyler

Oymapınar barajı da karstik bölgede...

Elektrik İşleri Etüt İdaresinin, başından itibaren DSİ ile ortak çalışarak düzenlediği projeye göre Türkiye'nin en büyük barajlarından biri de, Antalya'da Manavgat bucağının 20 km menbaında Oymapınar'da Manavgat ırmağı üzerinde inşa edilecektir. Barajın yapımı düşünülen yer gayet dar ve topografik bakımdan bir kemer baraj yapımına müsait kalker bir boğaz olduğundan, bu yere 185 m yüksekliğinde bir beton kemer baraj yapılacaktır. Kalker boğazda karstik zonlar mevcuttur. Keban'da başımıza gelenlerden dolayı, proje üzerinde yabancı müşavirlik firmasının özellikle bu konuda derinleşmesi ve her adımda EİE ve DSİ elemanlarını eleştirmesi sağlanmıştır.

Oymapınar barajının diğer bir özelliği, su kaynağının üzerinde yüz metreyi aşan bir su sütununun teşekkül edecek oluşudur. Oymapınar barajı sırf enerji üretimi maksadıyla düşünülmekte olup santralının kapasitesi 540.000 KW (Keban 1.240.000 KW) olacak, yılda 1,62 milyon KWh (Keban 5,8 milyon) kilovat saat enerji üretecektir.

Oymapınar barajının yapılacağı vadinin görünüşü

DİĞER BÜYÜK BARAJLARIMIZ

KARAKAYA BARAJI

Keban'dan sonraki ilk ve ana tesis olan Karakaya Barajı 180 m yüksekliğinde beton kemer tipinde bir baraj olup, santralının kurulu gücü 1.800.000 kw olup, yıllık üretimi 7 milyon saatı bulacaktır. Baraj kat'i proje çalışmaları sürdürülmekte olup, inşaata iki yıl sonra başlanılacağı planlanmaktadır. Yaklaşım yolu inşaatına ile, bu yıl başlanacaktır.

ASLANTAŞ BARAJI

Anlantaş barajı Ceyhan nehrinin Ceyhan ovasına açıldığı yerde yapılmak üzere planlanmış olup, yapımı halinde, sulama, taşkın kontrolü ve enerji üretimine yarayacaktır. Kat'i projeleri bitirilmiş olup, yaklaşım yolu inşaatına başlanılmıştır. Temelden itibaren 110 m yüksekliğindeki baraj, 135.000 kw kurulu gücünde olacak, santralda yılda 400 milyon kilovat saat elektrik enerjisi üretilecektir.

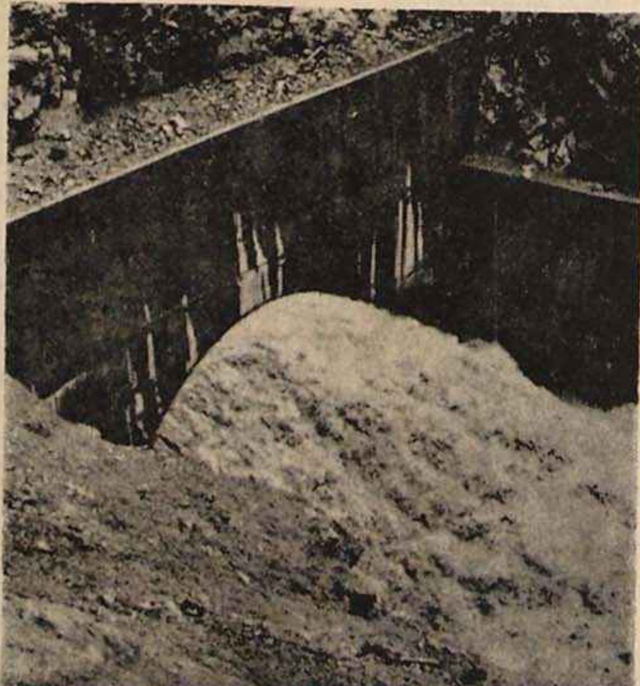
HASAN UĞURLU BARAJI

Bu yıl inşaatına başlanılmış olan Hasan Uğurlu barajı (500.000 kw) ile önümüzdeki bir iki yıl içerisinde başlaması planlanan Karakaya, Aslantaş ve Oymapınar barajlarının toplam maliyeti takriben 8-10 milyon TL. olacak ve 1980 yılı civarında toplam 2,725. bin kw güç ve yıllık 10,5 kilovat saatlik üretim kapasitesi yaratacaklardır.

Keban'ın derivasyon tünelleri çürük zemin dolayısıyla betonla kaplanmamış olsaydı 1968 fezeyanını geçiremiyecekti

Keban Derivasyon Tünellerinin girişi ve çıkışı arasında 1,50 metrelik bir seviye farkı vardır ve başlangıçta her ikisi birden, saniyede 4460 m3 su akıtabilecek şekilde projelendirilmiştir. 1968 fezeyanı ise son 30 yıldaki bütün kayıt değerlerinin üzerinde olmuş ve tüneller 5500 m3 su tahliye etmişlerdir. Bunda 1 no.lu derivasyon tünelinin %90 ının betonla kapanmış olmasının büyük rolü olmuştur.

Keban'ın Derivasyon Tünelinin Fırat nehrinin yolunu değiştirmekten başka bir görevi vardır: Baraj gövdesi arkasında su tutulmağa başlanması ile Fırat'ın getirdiği suyun bir miktarı 1 no. lu tünelde yapılan bir yana sistemi ile mansaba akıtılacaktır. Böylece gerek güney illerimizin gerekse Fırattan yararlanan komşu ülkelerin su ihtiyacı karşılanacaktır.

1968 feyezanında 1. No. lu derivasyon tünelinden suyun çıkışı

SORUNLARIMIZ

D.S.İ. Teknik Dergisi'nin Haziran 1971 günlü 22. sayısından aktarılan bu yazının giriş kısmı yayımlanmaktadır.

KARSTİK TEMELLER ÜZERİNE İNŞA EDİLEN BARAJLARDA MUAYENELER VE GÖZLEMLER

William V. Conn (USA)

Çeviren: Turan ESEN

Bu yüzyıl başlarında ve daha önceleri karstik formasyonlar üzerinde inşaa edilmiş barajlar genellikle küçük projeler olmuştur. Bu tip bir temel üzerinde ve bu devrelerde inşaa edilmiş büyükçe bir baraja en iyi misal Tennessee Nehri üzerinde Hales Bar barajı olacaktır. 1905 - 1913 yılları arasında, belirli bir temel araştırması yapılmadan ve temel için pozitif bir muamele tatbik edilmeden inşaa edilen bu yapıda, inşaatın hehen sonunda büyük miktarda su kaçakları görülmüştür. Yıllar boyunca çeşitli metot ve malzemelerle yapılan islah çalışmalarından sonuç alınamamıştır.

Bu tip tecrübelerin sonucu mühendis ve jeologlar uzun zaman karstik temeller üzerinde inşaa edilecek barajlar için çekingen ve isteksiz görünmüşlerdir.

Bununla beraber 1930'larda Tennessee Walley Authority, Tennessee nehrinin devolopmanı çalışmalarına hız verince karstik formasyonlarda baraj inşaatı kaçınılmaz bir mecburiyet olmuştur. T.V.A. tarafından geliştirilip kullanılan teknik usuller karstik temellerin ıslahında bugün de tatbik edilmektedir.

Gelişen inşaat tekniği, temel araştırmaları ve projelendirmelerinde katedilen merhaleler ile birlikte bu teknik usuller sayesinde, bugün karstik temeller üzerinde emniyetle büyük barajlar inşaa edilmektedir.

Bu tip barajların işletme safhalarında **(zaman zaman pahalı tamir ve bakım masrafları geretirmelerine rağmen)** genellikle ciddi başarısızlıklarla karşılaşılmamıştır. Su tesiri ile eriyebilen kayalarda görülen temel problemleri, kristalin veya erimeyen sedimanter kayalardakilerden çok farklıdır.

Baraj projeci ve tatbikatçıları, karstik temellere oturan barajlarda pozitif bir perde (Cut — off) veya gereği gibi kontrol edilebilecek bir mansap drenaj sistemi ile birlikte kısmi bir perde temin etmek problemi ile karşı karşıyadırlar. Bütün bunlar bu tip formasyonlarda ana problem olan erime kanallarının ıslahı için gereklidir.

Çoğu zaman problem; satıhtan yapılacak hafriyatın nerede hangi derinlikte durudurulup, enjeksiyon veya başka temel ıslah çalışmaların nereden başlatılacağının tesbitidir.

Temel ıslahı genellikle erime kanallarının kompleks yayılışları ve şekilleri dolayısıyle zor ve zaman alıcıdır.

Mevzii jeoloji bu kompleks yayılışları ortaya çıkarmakta yardımcı olacaktır. Fakat jeolojinin bu yardımına rağmen kompleks erime kanalları sisteminin tamamen ortaya çıkarılması veya muhtemel su kaçaklarının istikameti için bir ön tahmin yapılabilmesi son derece güçtür.

Temeldeki erime olayının çok derinlere intikal etmediği yerlerde hafriyat ve erime boşluklarının temizlenmesi ile pozitif manada bir perde inşaası mümkündür ve genellikle baraj işletmesi boyunca problem doğurmayacak bir çözümdür.

Ancak bu çözüm tarzı dahil inşaat esnasında gözden kaçan veya açığa çıkarılamayan dolayısıyle islah edilmeden bırakılan erime kanalların mevcudiyeti halinde netice vermeyecektir.

Erime olayının baraj altında büyük derinliklere kadar indiği hallerde veya hafredilip kaldırılması pratik olmayan kısımlarda pozitif bir perde inşaası pratik olmaz. Bu taktirde geçirimsiz örtü (blanket) veya enjeksiyon perdesi ile problem halledilmeye çalışılır, bu hallerde bazan mansap drenajı da kuyularla kontrol edilir.

Karstik formasyonlarda erime kanalları ya tamamen boş veya kum çakıl ebadından kile kadar değişen ebatta suyun sürüklenip getirdiği malzeme ile kısmen veya tamamen doludur.

Eğer erime kanalları tamamen dolu ve rezervuarda toplanacak su basıncı altında dolu kalacağı düşünülebilirse karstik temellerin büyük problemi olmayacaktır.

Ancak maalesef, erime kanalları genellikle yeraltı suyu nüfusuna ve hareketine yetecek kadar açıktır.

Inşaat öncesinde mevcut ve uzun jeolojik zamanlardan beri yerleşmiş hidrojeolojik şartlar baraj inuşaa edilip rezervuar dolduktan sonra tamamen değişecek, su nüfuzu artacak ve hızlanacak netice olarak da mağara ve kanalları dolduran malzemenin hareketi başlayacaktır. Devam eden bu olay kanalların tedrici olarak daha çok açılmasını, su hızının ve miktarının artmasını doğuracaktır.

Böyle bir gelişme bir kaç yıl olabilecek fakat sonunda satıhta bir kaynama, su tablasında değişme veya bir sink hale teşekkülü ile açığa çıkacaktır.

Erime kanalları ve boşluklardaki malzeme hareketi geçirimsizlik temininde enjeksiyon usulü tatbiki halinde özellikle daha ciddidir. Kısmen dolu mağaralarda enjeksiyon genellikle mağaranın üst kısmında mevcut boşluğu dolduracak, altta bulunan dolgu malzemesine nüfuz etmeyecektir. Bu takdirde kısmen enjeksiyon ve kısmen su tesiriyle kolayca yıkanabilir malzeme ile dolu olan erime kanalları su basıncına maruz kalınca kolayca bir boru halini alabilecektir.

Böyle bir enjeksiyon perdesine güvenme halinde (inşaattan çok sonraki yıllarda dahi) enjekte edilemeyen dolgu malzemesinin tedricen artan hareketi ile borulanma hadisesi görülebilir.

Karstik temeller ile ilgili problemler çok genel olarak böylece takdim edildikten sonra diğer değişik formasyonlar üzerinde inşaa edilen barajlara nazaran çok daha farklı kontrol ve müşahade gerektiren karstik temellerde inşaa edilen barajlar için rutin ve devamlı kontrol usulleri aşağıda verilmiştir.

KEBAN KASABASINDA YÜKSEK TENÖRLÜ BAKIR BULUNDU!.

Keban Barajının yol hafriyatı, madencilerimizi şaşırtan ve sevindiren bir netice ortaya çıkarmıştır. Madenciler, o civarda kurşunun mevcudiyetini biliyorlardı; fabrikattan sonra ortaya çıkan şey yüksek tenörlü bakır oldu. Şimdi Etibank'ın isteğiyle, Hükümet Konağının önünde, kasabanın şurasında, burasında sondajlar yapılıyor. Cevherin kapasitesinin büyük olduğu anlaşılırsa milletçe bir tesellimiz olacak: Keban Barajı bugünkü çürük ve pahalı yerine değil de daha uygun yere yapılsaydı, bakır cevheri sular altında kalacaktı.

SON HABER :

KEBAN BARAJI MÜTEAHHIDI BÜYÜK YENI TAZMINATLAR ISTIYOR

Geçen ayın içinde Keban'ın inşaatını yapan Fransız - İtalyan firması Türk Hükümetinden büyük bir tazminat talebinde bulunmuştur. Oysa, öte yandan Müteahhidin daha önce istediği ve 300 milyon lirayı aşan tazminat isteği henüz daha neticelendirilmemiş bulunmaktadır. Müteahhit bu yeni tazminat isteğinde bir takım haklarını da mahfuz tuttuğunu ayrıca kaydetmiş; yani gelecekte yeni ve daha büyük taleplerde bulunulabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, Müteahhit firma talepleri karşılanmazsa mukaveleyi feshederek işi terkedeceğini de bildirmiştir.

SORUNLARIMIZ incelemeler, araştırmalar, deneyler

YENİ KALKINMA PLÂNI STRATEJİSİ AÇIKLANDI

(Baştarafı Sayfa 1. de)

lümlerinin tekrarlanmasında yararlar görmekteyiz.

PLAN EMIRLERI YERINE GETIRILMEMIŞ!..

Özellikle, bugüne dek yapılmış çalışmaların Ortak Pazara girişimizi kesinleştiren Ankara Anlaşması ilkeleri ışığında yeniden göz den geçirilmesiyle hazırlandığı belirtilen Üçüncü Beş Yıllık Plan Stratejisinde; hedeflerin, Avrupa Ekonomik Topluluğuna dahil en az gelişmiş ülkenin ekonomik yapısından hareketle seçildiği açıkladıktan sonra, *«Birinci ve ikinci planlarda öngörülüp gerçekleştirilemiyen reformların»* birer Anayasa buyruğu olduğu ve kalkınmanın vazgeçilemez birer parçası niteliğinde bulunduğu belirtilmektedir. Görüldüğü gibi, açıklanan yeni strateji daha başlangıçta, ülkedeki hakim güçleri ağır şekilde eleştirmekte ve iktidarların, planlı döneme girdiğimiz günden bu yana kalkınma planlarına karşı takındıklrı gayri ciddi tavırları kesin bir dille belirtmektedir. Ne ki, iktidarların, plan emirlerine karşı bu olumsuz ve plan disiplinini ortadan kaldırıcı tavırları çok yakından bilindiği halde, yeni stratejide de, reformlar, *«iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı hızlandırmak için en kısa zamanda gerçekleştirilmesi gerekli»* bir plan emri olarak tekrarlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ PLANIN, DIĞER PLANLARDAN FARKI

Ancak, Üçüncü Beş Yıllık Planın da, diğerleri gibi *«uzun dönem için öngörülen gelir seviyesini ve ekonomik yapıyı sağlamada, kamu ve özel teşebbüse birlikte yer veren karma ekonomi sistemini esas alacağı»*, planların *«kamu kesimi için emredici, özel kesim için yol gösterici nitelik taşıyacağı»* açıklıkla belirtildikten sonra, bu planın diğer planlardan farklı olarak, savunma sorunlarına ayrı bir önem vereceği yazılmaktadır. Yani Üçüncü Beş Yıllık Plan, *«kişi mutluluğunun ve manevi huzurunun»* ancak *güçlenmiş bir ulusun güvenliği içinde sağlanabileceği tabii olduğundan, savunma çabaları ile gelişme arasında bir denge»* kuracak, *«savunma gücünün modernleştirilmesini, kalkınmanın koşullarından biri olarak»* benimseyecektir. Yeni plan, milli savunma giderlerine, kaynaklardan daha büyük pay ayıracaktır.

ON YILDA KATEDILEN YOL...

8 bölüm halinde düzenlenmiş bulunan bu yeni Strateji'nin birinci bölümünde, on yıllık planlı kalkınma dönemindeki gelişmeler özetlenmekte ve toplumumuzun temel sorunlarına değinilmektedir.

Örneğin, nüfus artışının, AET ülkelerinde yıllık %1 iken, bizde hâlâ %2,7 oranında olduğu, gene nüfusun bağımlılık oranının, yani her yüz kişinin kendisiyle birlikte beslemek zorunda bulunduğu nüfusun, İtalya'da %53, Almanya'da %55 olmasına karşılık bizde hâlâ %85 olduğu açıklandıktan sonra, ikinci beş yıllık planlı kalkınma döneminin sonunda gene eğitim sistemimizin, kalkınmanın özellikle sanayileşmenin gerektirdiği sayı ve nitelikteki iş gücünü, teknoloji üretimini sağlayacak düzeye eriştirilemediği açıklanmaktadır. Nüfusumuzun % 65 i gene kırlarda yaşamaktadır. Kırsal yerleşme noktaları bugün de 74 bin dolaylarındadır.

İşsizlik, hâlâ en önemli problemdir. Bugün, 1,6 milyon civarında açık işsiz vardır. Sanayi sektöründe iş imkânları, istihdam sorunu çözecek ölçüde artırılamamıştır. 1995 yılına kadar 13-14 milyon kişiye de ek iş imkânı yaratmak gerekmektedir.

Öte yandan, planlı kalkınma dönemi boyunca gayri safi milli hasıladaki artış hızı ancak % 6,5 e ulaştırılabilmiştir. 1963 yılında 108,7 milyar lira olan gayri safi milli hasıla, 1971 de 179,3 milyar liraya ulaştırılabilmiştir. 1963-71 yılları arasında ithalat, yılda %8,7 oranında artarken, ihracattaki gelişme gene bu rakamın altında kalmış, ancak %7 oranında bir hızla artmıştır. Okuma yazma bilenlerin toplam nüfusa oranı, planlı dönem başında % 40 iken, dokuz yılda ancak % 54,5 e yükseltilebilmiştir. Nüfusumuzun halen % 16 sı tek odalı evlerde yaşamaktadır. Elektrikten yararlanamıyanların toplam nüfusa oranı planlı dönem başında % 69 iken, bu oran 1970 de ancak %62 ye indirilebilmiştir.

GELIR DAĞILIMI GENE DENGESIZ

Bu yeni stratejide açık yüreklilikle belirtilen bir bölüm de, ülkemizdeki gelir durumu ve gelir dağılımındaki dengesizliğin iki plan dönemi sonunda hâlâ değiştirilemediğini gösteren kısımlardır. Nitekim, diğer sütünlarda da göreceğiniz gibi, plan stratejisindeki bu bölüm, Melen Hükümeti içinde de önemli tartışmalara yol açmış ve bu bölümün plandan çıkarılmasına karar verilmiştir.

Yeni stratejide belirtildiğine göre; *«Halen düşük bir düzeyde bulunan gelir, AET ülkeleri ortalamasının altıda biri kadardır. 1968 - 1971 ortalamasına göre yurt içinde yaratılan gelirde tarımın payı % 30, sanayinin % 21, hizmetlerin ise % 49 dur. Yurt içi gelirin % 30 unu yaratan tarım sektörü yaklaşık olarak nüfusun %65 ine geçim kaynağı olmaktadır. Ayrıca gelir grupları ve bölgeler arasındaki gelir dağılımı dengesizdir.»*

YENİ BIR ENFLASYON MU?

Buna karşılık ise, iç tasarrufların, hızlı kalkınmayı gerçekleştirecek bir büyüklüğe erişemediği, özellikle kamu tasarruflarındaki artışın yetersizliği, özel tasarrufların bütün çabalara rağmen verimli alanlara yöneltilemediği açık açık belirtilmekte, bu engellerin de ekonomimizde enflasyonist bir baskı yarattığına değinilmektedir. Yani, fiyatlardaki hızlı yükselmelere mani olunamaması yüzünden, iç ve dış fiatlar arasındaki dengenin bozulduğu, bununsa ödemeler dengesini olumsuz yönde etkilediğine işaretle tekrardan açık finansmana gidilmesi durumunda kalınacağı hatırlatılmaktadır.

SANAYIMIZ HÂLÂ ILKEL...

«Sanayi, genellikle küçük veya optimal olmayan büyüklükteki birimlerden oluşmaktadır. Doğal kaynaklar gereğince değerlendirilmemektedir. Üretim teknolojisi geridir. Ayrıca kurulu sanayi, tüketim malı üreten sanayidir. Ara malı ve yatırım malı üretimi, sinaî üretim içinde gereken ağırlığı kazanamamıştır. Ara malı ve yatırım malları, ithalat içinde büyük yer tutmaktadır.»

«Tarım sektörü, teknolojik gelişmeleri izleyememekte, tarımsal üretim artışı hızlı ve istikrarlı olmamaktadır.»

«Dış ticaret açığı yıldan yıla artmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerin ihracatı içinde büyük bir pay tutan makina ve ulaşım araçları gibi yatırım ve ara malı ihracatı, toplam ihracatımızın içinde binde 5 gibi çok küçük bir yer tutmaktadır.»

AMA CARI GIDERLER ALABİLDIĞINE ARTIYOR

Bütün bu gerçeklere rağmen, cari harcamalar, bütçenin yarısından çoğunu kapsamaktadır. «1965 yılında konsolide bütçe cari harcamaları 100 iken, 1971 bütçe ödeneği 249,3 e yükselmiştir. Öte yandan personel giderleri endeksi aynı dönemde 100 iken 276 ya çıkmıştır. Böylece personel giderlerinin cari harcamalar içindepi payı 1965 te % 67,8 iken 1971 yılı bütçe ödeneği dikkate alındığında %75 e yükselmiştir.»

AET ÜYELIĞININ GETIRECEĞI PROBLEMLER

Bütün bunların ötesinde, 1970 yılı içinde imzalanan Ankara anlaşmasına göre 1995 yılına kadar gerçekleşecek Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye olma durumu da Türkiyenin başına yeni yeni problemler getirecektir. Türkiye 1995 yılında tam olarak AET gümrük birliğine girecek ve Avrupa ülkeleriyle birlikte Türkiyede de mal ve üretim faktörlerinin ülkeler arası serbest dolaşımı gerçekleşecektir. Hatta, siyasal bir birleşmeye kadar varılacak, ve kişilerin dahi istedikleri ülkeye yerleşmeleri serbest olacaktır. Bu nedenle Türkiyenin 1995 e kadar AET ülkeleri seviyesine süratle yetişmesi zorunlu olmaktadır.

1995 TE AVRUPA ÜLKELERİNE YETIŞECEĞIZ

Yukarda da değindiğimiz gibi, bütün bu gerçeklere rağmen, plan hazırlayıcıları, AET ortaklığının 1995 te gerçekleşeceği noktasından hareketle, plan hedeflerini, AET üyesi Avrupa ülkelerini model seçerek tayin etmişlerdir. Örneğin, yeni strateji ve hedeflere göre, perspektif plan dönemi sonunda (1995 te) fert başına düşen milli gelir 21 bin lira olacaktır. Fert başına düşen milli gelirin bugün 4 901 lira olduğu, planlı kalkınma dönemi boyunca da, yani on yıllık bir süre içinde de ancak 3640 liradan, 4901 liraya yükselebildiği düşünülecek olursa, önümüzdeki 23 yılda %400 lük bir artışın gerçekleşme olanağının ne miktarda bulunduğu tahmin edilebilmektedir. Bu amaçla da yeni plan, hızlı bir sanayileşmeyi şart koşmakta, bazı üretim dalları için hedefler tayin etmektedir. Örneğin:

★ 1970 de 1,5 milyon ton olan demir - çelik üretimi, 1995 te 20 milyon tona,

★ Çimento üretimi, 6,4 milyon tondan, 40 milyon tona,

★ Kâğıt üretimi 151 bin tondan, 4 milyon tona,

★ Elektrik üretimi 8,6 milyar Kw/saatten, 125 milyar Kw/saate,

★ Plastik üretimi 45 bin tondan, 2 milyon tona,

★ Alüminyum ürünleri üretimi 17,6 bin tondan, 1 milyon tona çıkarılacaktır.

Nüfusun, 1995 te, 65 milyonu aşmaması sağlanacaktır. Çalışan nüfusun % 25 inin tarımda, %23 ünün sanayide ve % 52 sinin de hizmetler sektöründe istihdam edilmesi gerçekleştirilecektir.

1995 te, 7 500 kişiye bir sağlık ocağı, 2 500 kişiye bir sağlık evi ve her on bin kişiye de 50 yatak düşmesi hedef seçilmiştir. Yani bu hesaplara göre, halen 90 bin olan hastahane yatak sayısının bu dönem sonunda 325 bine çıkarılması beklenilmektedir.

Temel eğitim süresi 8 yıla çıkarılacak, 1995 te ilkokul çağındaki nüfusun % 100 ünün, ikinci dönem çağındaki nüfusun % 75 inin, orta öğrenim çağındaki nüfusun % 45 inin ve yüksek öğrenim çağındaki nüfusun da % 15 inin öğretim görmesini sağlayacak sayıda okul açılacaktır.

KENTLEŞME HIZLANDIRILACAK

«1995 te, nüfusun % 70 ini kapsayan, fonksiyonel ve kademeli bir kent dokusunun oluşumu gerçekleştirilecektir. Böylece, nüfusun büyük kentlerde yaratılan iş imkânları üstüne yığılmasını önlemeye yönelmiş bir kentleşme sağlanacaktır.»

«Konut ihtiyacı, kent ve köy yerleşim dokusunun gereklerine, sosyal amaçlar zedelenmeden ferdin ihtiyacına ve toplumun ekonomik gücüne uygun standartlarla karşılanacaktır.»

BU HEDEFLER IÇIN SEÇILEN İLKELER

Bu hedeflere varmak için de, geçmiş yıllardan farklı olarak, «Beş Yıllık Planlar» ve «Yıllık Programlar» dışında, «Sektör ve Alt-Sektör Ana Planları» ve «İl Planları» yapılacak, makro ekonomik bir çerçevedeki Beş Yıllık Planlar arasında bir tutarlılığın sağlanması için, gerek planlama yönünden önem arzeden değişkenler arasında ilişkilerin formüle edilmesine imkân verecek, gerekse *kaynak tahsisini, piyasa koşulları, tüketici tercihleri ve müteşebbis kararları ile tutarlı bir şekilde bağlaştırabilecek aletler niteliğindeki model*ler kullanılacaktır.

Ayrıca, «Beş Yıllık Planlarda ve Programlarda kamu ve özel kesimin plan dönemindeki pay ve sorumluluklarının belirlenmesi yanında kanunlar, veya diğer kamu tasarruflarıyla kurulmuş olup, kamu fonlarını veya iştirakçilerinin tasarruflarını kullanan kurum, dernek ve vakıf (3 üncü kesim) gibi tüzel kişiliklerin teşebbüsleri için de görev ve hedefler verilecektir.»

«Politikalarda ilkeler, kamu kurumlarınca amaçlara yönelecek araçların etkin ve ahenkli kullanımını sağlayan birer disiplin aracıdır.»

SAVAŞ SANAYII KURULACAK

«Milli savunma hizmetlerinin gerektirdiği araç ve gereçlerin yeterli ölçülerde sağlanması ile milli sanayileşme çabaları arasında sistemli bir bağıntı kurulacaktır.»

ÖZEL MILLİ TEŞEBBÜS ÖZELLIKLE DESTEKLENECEK

«Sanayileşmenin gereken hızla ve biçimde oluşması, özel milli teşebbüsün gücünün bu strateji yönünden geliştirilmesi için Devlet, 1) özellikle büyük sermayeyi, yüksek ve ileri teknolojiyi gerektiren yeni, riskli ya da savunma ile ilgili sanayilerin geliştirilmesi teşebbüslerinde bulunacak, 2) özel kesimin faaliyetlerini özendirici, destekleyici ve *caydırıcı* olarak «yöneltici» bir görev üstlenecektir.»

YABANCI SERMAYE, ÖZEL SERMAYENIN ORTAĞI KABUL EDILECEK

«Yabancı sermaye iç tasarruf açıklarına karşı yararlanılabilecek bir kaynak ve özel milli teşebbüsün milli kaynaklardan üretilemiyen teknolojiyi kullanmasında, yüksek vasıfta işgücünün işbaşında eğitilmesinde ve dış pazarlara çıkışında işbirliği yapacağı bir ortak olarak kabul edilecektir.»

YABANCI TEKNOLOJILERE KAPILAR AÇILACAK

«Dünya piyasalarında rekabet imkânlarının artırılması ve bütün ekonomik kesimlerde yüksek bir verimliliğin sağlanması için dünyadaki teknolojik gelişmelerin yakından izlenerek, teknoloji ithalinde en yeni teknolojilerin seçilmesi yanında, ithal edilenlerin en etkin şekilde kullanılmaları esas olacaktır.»

MEVCUT DÜZENI MUHAFAZA EDECEK BIR ADALET REFORMU YAPILACAKTIR

«İç huzur ve düzen ile kalkınma süreci arasındaki bağıntı gözönünde tutularak yargı sistemimiz gerek kurum ve kurallar gerek yapı ve gereç olarak bir reform tutumu ile ele alınacak» tır.

İDARI REFORM YAPILACAKTIR

«Kamu kesiminde merkezi idareyi, taşra yönetimini, mahalli idareleri ve kamu iktisadi kuruluşlarını kapsayan, kamu görev, kadro ve personelini bir bütün olarak ele alan bir reform yapılacaktır.» «Toplumun güvenlik içinde yaşamasını sağlayacak yasal ve idari düzenlemeler yapılacak ve hizmetler perspektif dönem içinde, hedef alınan sosyal ve ekonomik yapının gerektirdiği standartlara yükseltilecektir.»

«Genç kuşağın Atatürk ilkelerine, laik ve sosyal hukuk devleti esaslarına, hür demokratik düzene yürekten inanarak ülkenin yararlarını, milli değer ve ülküleri, milli ruh ve heyecan duyguları içinde, yapıcı ve yaratıcı yeteneklerle ve değerlerle yetiştirilmesi sağlanacaktır.»

incelemeler, araştırmalar, deneyler

SORUNLARIMIZ

DEVLET PROJE OFISININ KURULMASI ILE ILGILI ODAMIZ'IN 1971 YILI GÖRÜŞÜ

Yukarıda tarih ve sayısı belirtilen yazınızla istemiş olduğunuz Devlet Proje Ofisi'nin kuruluşu ile ilgili Odamız görüşü genel hatları ile aşağıda belirtilmiştir.

Genel: Yurdumuzda bir çok alanlarda özellikle inşaat mühendisliği sahasında, özel ve devlet kesiminde etkin bir proje ve ilgili bilgi potansiyeli mevcuttur. Ama bu potansiyel güç gerektiği kadar yararlı olamamaktadır. Bunun sebebi mevcut gücün, özel kesimde küçük birimler halinde, dağınık olması, iş devamlılığının olmaması sebebi ile çalışmalarında ihtisaslaşmadan ayrılıp, teşkilâtlanmaya gidememeleri; Devlet kesiminde ise bir çok sebeplerden ihtisaslaşmış projeci elemanların istihdam zorluğu ve hizmet devamlılığının sağlanamaması; proje ile ilgili bilgi birikiminin sistematik olarak değerlendirilmemesi; projeci daireler arasındaki farklı tatbikatlar; yapılmış hizmetlerin değerlendirilerek tekrar kullanılmaması diye özetlenebilir.

Proje yapımında ve değerlendirmesindeki her safhada teknik ve ekonomik kriterler Türkiye şartlarına uymamakta ve aynı hizmet için dahi her kurum tarafından ayrı ayrı ve yetersiz bir şekilde uygulanmaktadır. Türkiye için proje yapımı ile ilgili genel standart ve şartnameler bulunmamaktadır. Ayrıca bu durum ileriye götürücü bir bilgi birikiminin oluşmasını da engellemekte dolayısıyla proje yapımı ve değerlendirilmesi ya yetersiz olmakta ya da yabancılar tarafından yapılmaktadır. Her iki halde de para, zaman ve güç israfı olmaktadır. Bu potansiyelden tam yararlanmak için proje yapım standartlarını ve şartnamelerini geliştirmek ve gerekli denetimi yapmak projelendirme alanında önemli bir gelişmenin kaynağı olacaktır.

Diğer taraftan yurdumuzda gün geçtikçe ihtiyacı daha fazla hissedilen sanayi tesisleri ile ilgili plânlama, fizibilite ve proje safhasında:

— Kuruluş yeri seçimi,

— Kapasitelendirme etüdü

— Teknoloji seçimi,

— Proses,

— Makine konstrüksiyon mühendisliği

hizmetlerinde büyük bir açık vardır. Bu sahada kısa sürede mutlak surette teşkilâtlanmak gerekmektedir.

Bu bakımdan kurulması düşünülen Devlet Proje Ofisi'ne 2 yönlü görev verilmelidir. D.P.O.;

— Bir yandan mevcut potansiyelden en iyi yararlanmak için gerekli ortamı, organizasyonu yaratmak, murakabe ve tanzim işlerini yapmalı;

— Diğer yandan eksiği hissedilen sanayi tesisleri proje hizmetlerinde bizzat teşkilâtlanmalıdır.

D.P.O. nin bütün proje dallarında bilfiil çalışacak tarzda teşkilâtlanmasının görevini tam yerine getirmede zararlı olacağı kanaatindeyiz.

Bu görüşlerin ışığında Devlet Proje Ofisi'nin görevleri üç ana bölümde şöyle sıralanabilir:

1 — Koordinasyon ve karar verme:

Devlet Plânlama Teşkilâtı'na yardımcı olarak ve DPT ile müştereken tespit ettiği esaslarla yatırımcı kuruluşlara (Resmî ve Özel) ait yatırımların, yatırım projelerinin muayyen seviyeden sonra ekonomik ve teknik açıdan D.P.O. tarafından denetlenmesi ve vize edilmesi. (Yatırım programına girecek projelerin bu vizeyi almaları şartı mutlaka aranmalıdır) Bu tetkik bilhassa projelerin aynı esaslara göre değerlendirilmesi ve öncelik almasına, kaynakların en faydalı şekilde kullanılmasına yardımcı olacaktır. Bu tetkik bütün yatırım projelerinin gerekli etüdlere dayanarak yapılmasının kontrolunu da temin edecektir. Yatırımcı kuruluşların uzun ve kısa vadede yapacağı projelerin programlarının hazırlanmasına yardımcı olmalı ve yön vermelidir.

2 — Proje hizmetlerinin gelişmesini ve mevcut güçten en iyi şekilde faydalanmayı sağlama:

Bu hizmetleri ofisin kendisi yapabileceği gibi ilgili kuruluşlarca yapılmasını ve koordinasyonunu sağlar.

a) Proje yapım ve değerlendirmesinde teknik ve ekonomik standart ve kriterlerin hazırlanmasını sağlamak, mevcutları birleştirmek.

b) Proje ihale sistemini geliştirmek, tip şartnameleri hazırlamak.

c) Çeşitli kurumlar tarafından yapılmış olan «Tip Projeleri» derlemek, geliştirmek ve yaymak.

d) Teknik arşiv dökümantasyon ve etüd merkezi kurmak ve geliştirmek, proje yapımındaki istatistiki bilgilerin genel ve ortak bağlara göre verilmesini sağlamak. Gerekli etüdleri yapmak, doneleri sağlamak.

e) Büro sicilleri ve referans verme işlemini yapan Meslek Odaları'nın çalışmalarını koordine etmek.

3 — Sınai tesisler için müşavir mühendislik bürosu kurmak ve geliştirmek:

Yurdumuzda büyük bir sınai yatırımın bütün teknik ve ekonomik projelendirme hizmetlerini yapacak büro yoktur. Oysa bu alandaki talep büyüktür. Bu yüzden adı geçen hizmet genellikle yabancılar tarafından yüklenilmektedir. D.P.O. bu hizmeti yapacak bir büro nüvesi kurup, geliştirebilir.

Böylesi hizmetler için kurulmuş olan yabancı ortaklı firmaların iktisadi devlet kuruluşlarına ait sermayeleri D.P.O. ya nakledilmeli ve bu firmalar tasfiye edilerek D.P.O. sınai yatırımlar için kuracağı müşavirlik bürosu yerli mühendislik firmalarını koordine bir şekilde çalıştırarak yurdumuz için gerekli bir çok sınai yatırımın baştan sona kadar bütün hizmetlerini yürütmeli ve bu alandaki büyük bir boşluğu doldurmalıdır.

Örgüt Biçimi:

Gerekli koordinasyon, denetim ve esnekliği sağlaya bilmek için;

a) D.P.O. Bakanlıklar üstü ve müsteşarlık kademesinde bir kuruluş olmalıdır.

b) Mali karar mercilerinin bu kuruluşun kararları üzerindeki etkileri ve kuruluşun Maliye, Sayıştay gibi kurumlarla olan ilişkileri asgariye indrilmelidir.

c) D.P.O. istediği zaman çeşitli kurumlardan muvakkat olarak eleman alıp, çalıştırabilmelidir. (D.P.T.'de olduğu gibi)

d) D.P.O. nun teknik karar mekanizmasına idari kuruluşlardan kişiler alınmamalıdır.

e) Gerektiğinde teknik konularda yol gösterecek yerli ve yabancı uzmanlardan kurulu bir ya da bir kaç kurul (Board) kurulabilmelidir.

İstihdam:

Kadroların devamlılığı esas kabul edilmelidir.

Devlet Proje Ofisi'nin kilit personeli projeciliği kendine tam anlamıyla meslek edinmiş tecrübeli elemanlardan kurulmuş olmalıdır. Bu elemanların mevcut devlet kuruluşlarından seçiminde isabet ve kuruluşta uzun yıllar kalmaları temin edilmelidir.

657 sayılı Personel Kanunu'nun getirdiği şartlar bu nitelikteki kişileri bir araya toplamaya ve onları uzun yıllar iş başında tutmaya imkân verir gözükmemektedir. Bu açıdan D.P.O. elemanlarının «Sözleşmeli Personel» ya da başka bir usulle, serbest piyasada teşekkül etmiş tecrübeli proje mühendisinin ücretine yakın bir ücretle tatmin edilmeleri gerekmektedir.

Aksi halde D.P.O. devlet organizasyonuna yeni bir bürokratik ağırlık vermekten başka işe yaramıyacaktır. Saygılarımızla,

PLAN HEDEFLERI VE STRATEJISI, SANAYICILERI DE TATMIN ETMEMIŞ!

Diğer sütunlarımızda ana hatlarıyla özetlemeğe çalıştığımız «Uzun Dönemli Kalkınmanın ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Temel Hedefleri ve Stratejisi», bizim de katıldığımız bazı çevrelerce şiddetle eleştirilen aşırı özel sektörcü tutumuna rağmen, gene de sanayicilerce beğenilmemiştir.

Gazetelerden öğrendiğimize göre, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği yöneticileri, açıklanan bu plan hedeflerinin «açıklığa kavuşturulması gereken ve Türkiyenin hızlı kalkınması açısından olumsuz yönleri»nin bulunduğunu beyan etmişlerdir.

Sanayici ve İşadamlarının yayınladıkları broşürde stratejisinin beğenmedikleri yönleri şunlardır:

★ Plan modeli, siyasî kararı ve planı kabul edip onaylayan otoritelere çok sayıda alternatiflerden değişik seçimler yapabilecek bir alternatifler zenginliğiyle sunulmamıştır.

★ Plan modeli uzun vadeli ekonomik - yapısal değişmelerden söz etmektedir. Plan tedbirleriyle yapısal değişmeler meydana getirmekle, belli bir yapı içinde bazı hedeflere ulaşmayı sağlayacak tedbirler almak aynı şey değildir. :

TEKNİK magazin

TEKNİK GÜÇ'e mektuplar

İzzettin Silier
İnşaat Yük. Mühendisi
İnşaat Mühendisleri Odası Şube Başkanı
İstanbul

Sayın Başkan,

Teknik Güç adlı odamız yayın organının başarılı olmasını içtenlikle temenni eder, ayrıca 16/Temmuz/1972 günlü Milliyet Gazetesinde çıkan ve Teknik Camianın sorunlarını anlamlı bir şekilde ortaya koyan «Türk Teknik Adamları ve Sorunları» konulu forumun tam metin halinde Teknik Güç'ün bir ilâvesi şeklinde yayınlanması hususunu bilgi ve takdirlerinize saygılarımızla sunar, hayırlı ve başarılı günler dileriz.

Osman Çekiç — Güngör Şen
İnş. Y. Müh. İnş. Y. Müh.
Kızılırmak Caddesi 4/3
Acar Mühendislik Büro
Ankara

İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Adına
Sayın İzzettin SİLİER

Yayınlamakta bulunduğunuz «TEKNİK GÜÇ» adlı yayın organımızı ilgiyle ve kıvançla okumaktayız.

«TEKNİK GÜÇ»ün tüm teknik personele faydalı olduğu inancıyle sizleri kutlar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Erkan İZMİROĞLU, Çetin GÜREL, Fevzi GEZGİNER, Bülent OZAN, Altan GÜLBAHÇE, İlhan OYAL, Hikmet OKSAY, Ziya ARICI, Mahmut Nedim, ÖZALHAS, Selim ERTEM,

İnşaat Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi Başkanlığına
İSTANBUL

Teknik Güç isimli yayın organımızı, çıkışından beri, dikkat ve kıvançla izlemekteyim. Zorluklarını gayet iyi bildiğim bu girişiminiz için, sizi candan kutlar, başarınızın sürekli olmasını dilerim.

Gazetemize, kendi çapımda, bir katkıda bulunmak istedim. Bu arzu ile kaleme aldığım bir yazıyı, ilişikte sunuyorum.

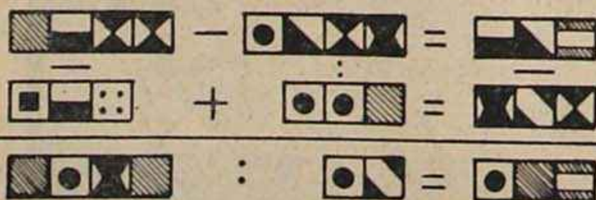
Saygılarımla arzederim. 19.8.1972
Mehmet Arif Çubuk
İnş. Y. Müh. 6668/3647
Kartaltepe, Ahu Sokak, 10/10 Bakırköy - İST.

KİM NEREDE?

KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
1. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Rıdvan DEDEOĞLU, Hâldun ÖKTE, Gâlip ÇAYSAR, Erdal SAGAT, Coşkun ERÖZKAN, Turhan SONUÇ, Nüzhet BEKÂROĞLU, O. Celi İPEKÇİ, Ramiz KASTRAT, Cengiz TACAOĞLU, Adem BERKMAN, Gülden EROĞLU, Hasan ARMAĞAN, İlker AKAR, Ecvet Erol TURUNÇ, Ömer BIRCAN, Münir ÖNOL, Cavit AKBAŞ, Hasan YILDIRIM, Ahmet İLTER, Nejat CİHANOĞLU, Nef'i ÜNKAN İlhan YILMAZ, Osman GEZGİN, Nevzat BERKAY, İbrahim CÖNNETTİM, Yakup GÜLTEKİN, Kemâl SAMEDİ, Semih TEPECİKLİOĞLU, Haluk OMAR, Saffettin SILE, Muhlis BİNGÖL, Haldun DİNÇMAN, Hüseyin ARAY, H. Avni ARTUGAL, Hamit ÜNVER, Rafet ÇINIOĞLU, Orhan DEMİROY, Orhan ÖZADAM, Ekrem İHTİYAROĞLU, Tenvir DİDİN, Nazif KALABAY, Erdem TEKİN, Adnan SEZGİN, Nezih OYLU, Vecihi Ergin TANSUĞ, Osman KOLÇAK, M. Salih SRDOĞMUŞ, Feridun CANSEL, M. Şadi DİNÇÇAĞ, İsmail ACAR, Tuğsavul ÖZDAMAR, Fevzi EREN, Erdal VARINLI, İstipan İBO, Cihat GÖKDOĞAN, Nurullah ÖZAY, Burhan ÇAĞLARER, Nihat AYDOĞAN Erdağ ÖZTÜRK, Nihat AKGÜN, Gültekin ORHON, Ahsen GÜR, Moiz VARON, Yunus BAYRAKTAR, Harun BAYER, İhami ERNA, Hüseyin BARUTÇU, Engiz AKBAŞ, İsmail BARUTÇU, Ayhan ERTAN.

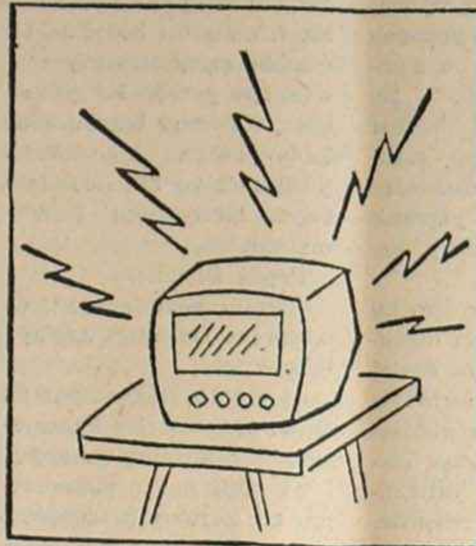
BİLMECE

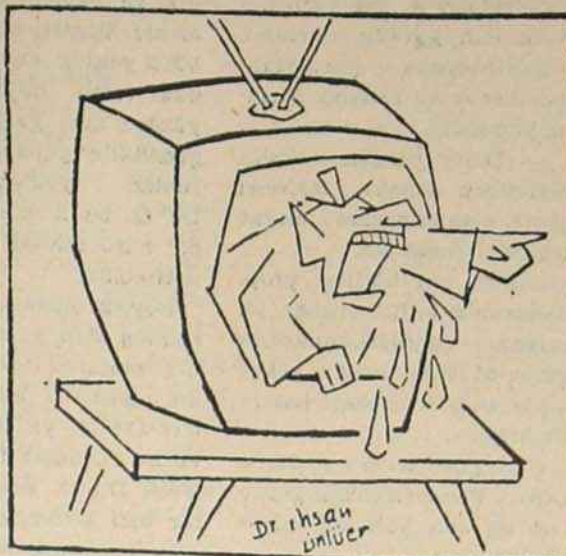

GEÇEN SAYIDAKİ BİLMECENİN ÇÖZÜMÜ

1008	:	3	=	336
:		:		:
21	:	3	=	7
48	×	1	=	48

Hazırlayan: Erden TEKIN

EROL ÜNAL EVLENDİ

Odamız İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu üyesi arkadaşımız Erol Ünal, 31 Temmuz 1972 günü Sevim Tohumcu ile Beyoğlu Evlendirme Dairesinde yapılan bir törenle evlenmiştir.

Teknik Güç, arkadaşımıza sonsuz mutluluklar diler.

odalardan

ŞUBEMIZ ÖNÜMÜZDEKI YILLARDA TÜRKIYE VE YAKIN DIŞ PAZARDAKİ MÜHENDİSLİK IŞLERI ARAŞTIRMASINA BAŞLADI

Bu konuda bir rapor hazırlamak üzere yetkili uzmanlardan kurulu bir heyet çalışmağa başlamış bulunuyor. Gerek kamu sektörünün gerekse özel sektörün önümüzdeki yıllarda yapmağa niyetlendiği işler tespit edilerek, bunların gereği yatırımları ve bu arada inşaat kısmını hesaplıyarak tespit etmek; projelerinin kaça mal olacağını bulmak, Türkiyede yapılma imkânlarını tahmin etmek bu araştırmanın amacı olacaktır.

Bu çalışmaların sonuçlarını, türk teknokratlarının yararlanmalarına sunmak üzere, yakında gazetemizde yayınlayabileceğimizi ummaktayız.

EİE YERINE DEVLET PROJE OFİSI KURULMAK ISTENIYOR

Memleketimizdeki araştırma unsuru, yüksek etüt ve proje işlerinin, ilgili dairelerince üvey evlat muamelesi gördüğü hepimizce bilinmektedir. İlgililer, bugünden yarına başlarını ağrıtan işletme konularına öncelik vermekteler, geri kalan geleceğin veya günlük sorunlar dışındaki sorunların araştırılmasını bugüne kadar pek az yönetici gereği gibi yapmıştır. Bu boşluğun giderilmesi için İhsan Topaloğlu'nun Bakanlığı sırasında bir merkezi teşkilât kurulması düşünülmüş, bir kişi TEK, iki kişi PETKİM, iki kişi TPAO'dan alınarak kurulan komisyona bir tasarı hazırlatılmıştır. (Bu tasarının gerekçesinden 3. sayımızda bilgi vermiştik.)

Bu tasarıya göre EİE ye

Bu tasarıya göre EİE yerine kaim olmak üzere Türkiye Mühendislik Kurumu (TÜMKUR) kurulacaktır. (Bu konuda o günlerde Odamızca hazırlanan görüşü başka sütunlarda veriyoruz.)

Bu kurumca bütün kamu kuruluşlarındaki mühendislik ve müşavirlik hizmetlerini üzerine alması esasını getiren tasarın hükümleri üzerinde ileri sürülen en büyük endişe, TÜMKUR'un ileride bütün tenkitleri üzerine çekmesi, adeta kalkınamamamızın sebebi olarak gösterilmesi ihtimalidir.

Yatırım yapacak kuruluşun tatbikat projelerini yapması esası senelerin tecrübesi sonunda varılan noktadır. Bu bir bakıma araştırma, etüd, planlama konusu dışındaki iş demektir. EİE çevreleri fizibilite (yapabilirlilik) etüdlerine kadarki araştırmaların bu kurum eliyle veya bu kurum aracılığı ile yaptırılmasının büyük yarar sağlıyacağı inancındadırlar. Bir bakıma mühendislik işleriyle ilgili ekonomik araştırmalar veya araştırma unsuru yüksek etüdler demektir. Kurulacak bu kurumun Devletin diğer elemanlarından ihtiyaç anında faydalanması özellikle gerekir. Şu anda bu imkân Atom Enerjisi Komisyonu, TUBİTAK, DPT için ve bir de bakan olanlar için kanunen tanınmış bulunuyor.

Kurumun labaratuvar tesisi, sondajlar için büyük yatırım yapması, bazı standardizasyon konularına girmesinin yaratacağı faydalar özellikle zikredilmektedir. Böyle bir kurumun uluslararası piyasadan iş alma imkânları üzerinde ayrıca durulmaktadır.

———o★o———

Başbakan Kebana niçin gitti

(Baştarafı Sayfa 1 de)

olması gereken bilgiler, bizi bir çıkmazdan koruyacağına, adeta oraya yavaş yavaş girmemiz için kullanılmış.

Üç milyara 1970 de servise girecek diye gösterilen Keban ilk adımda 1974 de beş milyara mal olacak haldedir. Ayrıca enerji açığını kapatmak için başvurulan tedbirler en az iki milyara mal olmuş durumda. Yani dört milyarlık bir hata ile karşı karşıyayız. Ama 1974 de baraj servise girecek diyenler, henüz baraj gölünün su sızdırmazlık konusunu ele almış değiller. Bereket son ay içinde DSI yüz milyonlarca liralık bu işi EIE ye yaptırmak için bir protokol imzalamış durumda. Açıkça görülen bu su sızdırmazlık konusunun çözümlenmesi 1974 ortasına yetişmiyecek; şimdiden 1975 diye hesap yapmak gereği ortada.

Kafamda «Başbakan Kebana niçin gitti?» sorusuna cevap arıyordum. Yeni öğrendim, inşaatın Fransız - İtalyan Firması, Türk mümessillerinin becerikli elleriyle bu günlerde yeni bir tazminat talebi ileri sürmüş bulunuyorlar. (Eski 300 milyonluk tazminat isteği ayrıca görüşülmektedir.)

Olaylara neresinden bakılırsa acı... Adeta polisiye bir film seyrediyoruz. Soğukkanlılıkla oturup düşünmek ve olaylar karşısındaki davranışlarımızı değiştirmek zorundayız.

Libya'da bir milyar liralık iş aldı

(Baştarafı Sayfa 1 de)

derinliğe kadar inecektir.

Taranacak hacim 2.501.700 m3 kum ve yumuşak zemin, 10.000 m3 de kayadan ibaret olup, denizden kazanılacak sahanın dolgu hacmi ise. 2.200.000 m3 ü bulmaktadır.

Esas projeye göre dalgakıran, normal kaya veya beton bloklarla inşa edilecek olduğu halde, Firma 25 tonluk ve 15 tonluk tetrapotlarla bir varyant teklifi yapmış ve elde ettiği ekonomi 9.000.000,— lirayı bulmuştur. Bu işlerden başka tersane kızakları tesis etmek, bu tersaneye kaldırma makinaları imal etmek, büro binaları inşa etmek, antrepo ve ambarlarla, rıhtımlar inşası ile takriben 1.825.000 m2 lik bir sahayı asfaltla kaplamak, ayrıca kablo döşenmesi ve telsiz ile telefon tesisatı yapmak işin başlıca kısımlarını teşkil etmektedir. Feyzi Akkaya - Sezai Türkeş Firması inşaatın birçok malzemesinin Türkiye'den getirilemiyeceğini düşünerek temaslar yapmaktadırlar. Üç ay için de inşaatın sözleşmesi imzalanıp işe başlanacaktır. Odamız sayın meslektaşlarımızı tebrik eder, bu işlerinde de başarılar diler. Bilindiği gibi bu meslektaşlarımız Ereğli ve Bartın limanlarını da tetrapotlarla inşa etmişlerdir. Burada belirteceğimiz diğer husus, Devletimizin ve Bankalarımızın bu öncü firmayı desteklemeleri zorunluluğudur. Uluslararası piyasada firmaların başarısı, ancak siyasi temaslarla desteklenmekle mümkün olmaktadır. XVII. yüzyıldan beri bilinen ve büyük devletlerce titizlikle uygulanan bir gerçektir. Öylesine ki, İngiliz firmalarının çıkarları için Kraliçenin donanması dünya denizlerinde kol gezmişler, bazan savaş çıkarmışlardır.

Arap ülkelerinde halen Mısır mühendisleri etkili bulunmaktadırlar. Mısır — Libya yakınlaşmasının Türk çıkarlarına zarar vermemesi sağlanmalıdır. Haber aldığımıza göre Libyada ilk adımda Misurata ve Perne Limanları inşaatı, birçok enerji nakil hatları işleri ihaleleri vardır. Öte yandan, ENKA inşaat şirketide Bingazide bir Alman Konsorsiyumu tarafından yapılmakta olan 400 bin tonluk çimento fabrikasının işçiliklerini 3,5 milyon Marka taahhüt etmiş bulunmaktadır.

ATILLA KARAOSMANOĞLU, «ORTA DOĞU ÜLKELERIYLE DAHA YAKIN ILIŞKILER KURMALIYIZ. ORADAKİ FIRMALARLA KONSORSIYUMLAR KURMAK YÜRÜR BIR METODDUR.» DEDI

Bu konu ve diğer dış iş imkânları ile ilgili olarak kendisiyle görüştüğümüz İş Bankası Yönetim Kurulu üyesi, eski Başbakan Yardımcısı Atilla Karaosmanoğlu şunları söylemiştir.

«Yabancı bir devlette bir milyarlık inşaat işinin Türk müteahhit eliyle yapılacak oluşu çok sevindirici bir haber. Devlet kuruluşlarının bu tür imkânları değerlendirmesi temenni edilir. Bütün devletler kendi firmalarını mali ve siyasi yollarla desteklerle. Bankalarımız için de bu konuya eğilmek gerekli kredi imkânlarını yaratmak bir görev ve bir fırsattır.

Dışardaki iş imkânlarını incelemekte ihmalkâr davranıyoruz. Şahsen ben de konuya fazla eğilemedim. Şimdiye kadar dışarıda iş yapmış Fenni Gamma gibi firmaların tecrübe ve bilgilerine başvurmak yerinde olur. Dış piyasada çok Türk firması bulunması, diğer Türk firmalarının lehindedir ve onları memnun eder.

Son on senede İsrail, Yugoslavya ve İspanya firmaları boylarından büyük işlerin peşine düştüler ve epeyce iş aldılar. Onların davranışlarını tetkik faydalı olacak.

Dışarıda ne işler var konusunda; Dünya Bankası 3 milyar dolarlık, yani iç firmalarla birlikte 6 - 7 milyar dolarlık iş piyasası ile ilgilidir. Bizde Dünya Bankasına kayıtlı bazı firmalar vardır; onlar kanalıyla durum izlenebilir.

Evroksiyades isimli bir Yunan firmasının davranışını hatırlıyorum. Bu firma her nasılsa Harward Üniversitesi ile bir ilişki kurmuştu. Oradan yayınlattığı bir dergi aracılığıyla bütün dünya ile korrespondans sağlıyordu, büyük reklam yapıyordu.

Orta Doğu memleketleri ile özellikle Araplarla ilişkinin merkezi Beyruttur. Oradan iş almak istiyenlerin Beyrutta bir kolu bulunmalıdır. Başlangıçta orada çalışan firmalarla mühendislik veya müteahhitlik konsorsiumları yürür bir metottur.

Irak'ın siyasi istikrarsızlığı iş almada güçlükler doğurur. Körfez Emirliklerinden iş almak imkânları Emir'in arzularını kollamaya bağlı olmaktadır; onlarla yakınlaşma yollarını bulmak gerekir.

Diğer Arap Devletlerinde Mısırlı mühendisler faaldir. Özellikle sulama konusu onların elindedir. Libya-Mısır arasında farklı bünyelerden gelme bazı problemler vardır. Birinin petrolü; diğerinin bol insanı var. Birleşme Libya'daki dengeyi çabuk bozar diye düşünüyorum. Libyada büyük para var; geniş yatırım projeleri uygulama potansiyeline sahipler.»

———o★o———

Anayasayı değiştirmek

(Baştarafı Sayfa 1 de)

yapılan Anayasa değişikliğine de ihtiyaç olmadığını öne sürmüş ve şöyle konuşmuştur: «Anarşik olayların sebebini Anayasada görmek kolay ve zahmetsiz bir izah şekli idi. Fakat sakıncası şudur: Olayların gerçek nedenlerini görmemezlikten gelmek.»

Melen Hükümetinin, devlet güvenliğini Sıkı Yönetim sonrasında da sağlayabilmek için, Anayasayı bir kere daha değiştirme teşebbüsüne geçmesi ve bu amaçla öne Cumhurbaşkanının yönetiminde Parti Liderleriyle toplantılar düzenlemeleri, daha sonra bu konuda bir komisyon kurulması, Anayasa değişiklikleri konusunu tekrardan günün sorunu haline getirmiştir.

Bu nedenle 30 Temmuz 1972 günkü Milliyet Gazetesinde Anayasacı bilim adamları Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı, Prof. Dr. Vakur Versan ve Doç. Dr. İlter Turan'ın katıldığı bir forum yapılmıştır. Bu forumda, Anayasanın böyle sık sık değiştirilmesinin doğru bir davranış olmayacağı hemen ortak bir görüş olarak ortaya çıkmış ve Prof. Vakur Versan, «Anayasayı tenkid edenler belki tenkidlerine esas olarak uygulamayı göstereceklerdir. O takdirde ise kabahati Anayasaya değil onu tatbik edenlere, uygulayanlara yüklemeleri ve bunu açıkca belirtmeleri uygun olur. Meselâ Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışması ile ilgili esaslar değiştirilmek isteniyor. Anayasa, millet meselelerinin çözümü için bir takım esaslar koymuştur. Meclisler toplanamıyor ve gereğince çalışamıyor ise kabahati Anayasada değil; fakat parlâmento faaliyetlerine gerekli ilgiyi göstermeyen ve görevleri başında bulunmayan parlâmenterler de aramak lâzım gelmez mi?» demiştir.

Aynı forumda, Doç. Dr. İlter Turan da, Anayasaların olur olmaz sık sık değiştirilmesine şiddetle karşı çıkmış ve «Anayasaların değişebileceği, tartışılmayacak bir gerçektir. Ancak Anayasa değişikliklerine sık sık başvurulması, Anayasanın öteki kanunlar üstünde büyük bir yeri olduğu düşüncesini zedeler. Anayasa, kanunları yönlendirici bir belge olmaktan çıkıp, bir başka sıradan kanun statüsüne dönüşür. Söz gelişi, Türk toplumu bir yıl içinde tahayyül edilemeyecek kadar büyük değişiklikler mi göstermiştir ki bu gün yeni bir Anayasa değişikliği gerekli olmaktadır?

Aslında bütün bu değişikliklerde 1876'dan beri rastladığımız bir hastalığın belirtisine yeniden rastlıyoruz. Siyasî, sosyal, iktisadî nitelikteki sorunları, hukukî çözümlerle giderebileceğimizi sanıyoruz. 1876 Kanuni Esasisi ilân edildiği zaman Osmanlı aydınları toplumun bütün sorunlarının bu Anayasa çerçevesinde çözülebileceğine inanıyorlardı. Bu anlayış, 1908 Anayasasında da, 1960 Anayasasında hâkim olmuştur. Toplumun tüm problemlerinin Anayasa değişiklikleriyle halledileceğini sanmakla hep aynı yanılgıya düşeriz.» demiştir.

Gene bu konuda, 6 Ağustos 1972 günlü Cumhuriyet Gazetesinde bir başka bilim adamı, Prof. Dr. İlhan Arsel'in oldukça ilginç bir yazısı çıkmıştır. Bu ilginç yazının bazı bölümlerini başka sütunlarımızda bulacaksınız.

———o★o———

Serbest çalışan

(Baştarafı Sayfa 2 de)

mektedirler. Durumun tahakkuku halinde devletin parasını ödediği bir hizmeti yaptıramamış olması yanında inşaatların selâmetinin de tehlikeye gireceği açıktır.

Çok eskiden konunun tam anlaşılamıyarak, yanlış uygulandığı ve büyük mahzurların doğduğu dönemlerden alışkanlık kazanmış çok az sayıda bazı mimar müllifleri son günlerde eski uygulamaların özlemi içinde bakanlığınızda teşebbüslerde bulunduğunu üzülerek müşahede etmekteyiz. Bu müracaatımız bu nedenle konuyu tekrarlamak ve bilvesile uygulamalarından dolayı bakanlığınıza teşekkür etmek amacı ile yapılmıştır.

Özellikle son yıllarda konunun titizlikle takip ve kovuşturmasını yapan, görevini tam ve mükemmel olarak yerine getiren bakanlığınızın değerli elemanlarına teşekkür ve şükranlarımızı arzetmeyi bir borç biliriz.

Konu bütün camiamızca çok yakından dikkat ve titizlikle takibedilmektedir. Vukubulacak en küçük bir yanlış uygulamada her türlü hak ve hukuklarını kullanmak üzere mücadeleye karar veren büyük bir mühendis kütlesinin temsilcileri olan bizler en büyük yardımcımız olarak bu konuda görevini tam anlamıyla yapan bakanlığınızı bulduğumuza inanmaktayız.

Bu konuda hiç bir ihtisas elemanına fırsat tanınmıyarak hizmetlerin gereği gibi yaptırılacağına ve istisnalar dışında bütün mimar ve mühendis meslekdaşlarımızın da hizmetlerini azimle ve gereği gibi yapacağına inancımız tamdır.

Saygılarımızla

basından seçmeler

TUNÇ'UN BASIN TOPLANTISI İŞVEREN ÇEVRELERİNDE BOMBA GİBİ PATLADI

Reformlar gerçekleştirilmemiştir, ama egemen çevrelerin her isteği gerçekleşmektedir

Geçtiğimiz onbeş günün en önemli olayı, bizce, işçilerle işverenler arasında şiddetli bir tartışmaya yol açan Halil Tunç'un son basın toplantısıdır.

Hatırlanacağı üzere Türk-İş Genel Sekreteri (ve halen kontenjan senatörü) Halil Tunç, bu ayın başlarında bir basın toplantısı düzenlemiş, işçilerin bazı istekleri konusunda hükümetle anlaşamadıklarını açıklayarak, Melen Hükümetini özel sektöre hizmet etmekle suçlamıştır.

Konuşmasına, 12 Mart Muhturasını hatırlatarak başlayan Tunç, «Reformlar gerçekleştirilemememiştir, ama egemen çevrelerin istediği herşey gerçekleşmektedir. Reform amacı bir yana atılmış ve egemen çevrelerin çıkarlarının daha da korunması gibi bir hava benimsenmiş, üstelik bu kamuoyuna da yayılmak istenmiştir. Ekonomimiz özel sektörün eline ve insafına terkedilmiş, bu yetmiyormuş gibi, iş, devletin elindeki ağır sanayi tesislerinin dahi özel sektöre devrini isteyecek ve bu yolda girişimlerde bulunacak kadar ileri götürülmüştür.»

Basın toplantısında Başbakan Melen'in tutumunu da eleştiren Tunç, özel sektörü, «Boş meydanda at oynatmaya çağırdığını» öne sürmüş, bu görüşe çağımızın en liberal ekonomik uygulamalarında dahi itibar edilmediğini, «çağdışı» kaldığını belirterek, «Anlaşılmaktadır ki, yurdumuzda bir ittifak kurulmuş ve devletin de toplumumuzunda çıkarı, küçücük bir azınlığın çıkarı uğruna unutulmuştur» demiştir. Tunç, kamuoyunu oluşturmakla görevli TRT ve basının da ilân baskısıyla bu ittifaka katıldıklarını öne sürmüştür.

Bugün yurdumuzda, özel teşebbüse kolaylık ve olanak sağlama yarışı alabildiğine sürdürülürken, dar ve sabit gelirlilerden, «kalkınmanın gerçekleşmesi için» fedakârlık etmeleri istenmektedir. Pahalılığı önlemek gerekçesiyle köylülerin ürettikleri başlıca üretim maddelerinin taban fiatları dondurulmuş, köylüler zor durumda bırakılmış ama, pahalılığın asıl yaratıcısı olan aracı ve tefecilere karşı hiçbir şey yapılmayacaktır.

Ücretler dondurulmak istenmektedir.. Bunun sonunda işçiler artan pahalılık karşısında gittikçe geriye giden bir hayat seviyesinde yaşamağa mahkûm olacaklardır. Bu surette elde edilen malî olanaklar sanayicilere prim olarak dağıtılmaktadır.»

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç. «İşin bamteline dokundu.»

TEPKILER

Melen Hükümetinin aşırı özel sektörcü tutumunu cesaretli bir uslûpla eleştiren Halil Tunç'un bu basın toplantısı, özellikle işveren çevrelerinde büyük bir yankı uyandırmış, tıpkı bir bomba tesiri yaratmıştır.

Basın toplantısının hemen ardından ilk tepki İstanbul Sanayi Odasından gelmiş, Sanayi Odası Başkanı Ertuğrul Soysal bir basın toplantısı düzenleyerek, «Halil Tunç'un öfkeli beyanatı, iş çevrelerinde hayal kırıklığı yaratmıştır.» «Ülkenin içinde bulunduğu şartları unutup, dokuz ildeki grev yasağının kaldırılmasını savunmak haklı bir tutum değildir. Karayolları anlaşmazlığındaki gerginlik ve mühendisler seviyesinde ücret alan işçiler için yeniden yüzlerce milyonluk zam talebi sosyal adalet gerekçesi altına saklanamaz. Her vatanını seven kimse büyük badireler geçirmekte olan ülkemizde bazı fedakârlıkların yapılmasına gönülden inanmalıdır.» demiştir.

FEYYAZ BERKER'IN TEPKISI :

"Tunç'un tutumu, ayırıcıdır, Millî birlik, beraberlik hislerini sarsıcıdır

Tunç'un bu eleştirisine en sert cevap, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yürütme Kurulu Başkanı Feyyaz Berker'den gelmiştir.

«Türk özel sektörü, ülkemizdeki hür teşebbüs kesimi, hayatlarını kendi yürüttükleri iktisadi faaliyetlerle kazanan, çok geniş istihdam imkânları ortaya çıkaran, devlet bütçesine büyük mali katkı sağlayan, ihracaat gelirimizin önemli bir kısmını temin eden, millî hasılanın üretiminde ihmal edilmez yeri olan» diyerek tanımladığı özel sektörü, Halil Tunç'un «küçücük bir azınlık olarak değerlendirmesine oldukça öfkelenen Feyyaz Berker, biraz da bazı çevrelerin dikkatini çekmeğe çalışır bir üslûpla Halil Tunç'u «ayırıcılık ve millî birlik, beraberlik hislerini sarsıcılık»la suçlamıştır.

S A H I B I :
Inşaat Mühendisleri Odası Istanbul Şubesi Adına.
IZZETTIN SILIER
Sorumlu Yazı Işleri Müdürü: Şükran KETENCI
(Bu sayıyı hazırlayan : Demirtaş CEYHUN)
A D R E S :
Halaskârgazi Cad. No. 35 Kat 1 Harbiye/Istanbul
Tel : 48 36 42 / 47 96 57
DIZGI VE BASKI :
MURAT MATBAACILIK KOLL. ŞTI.
Çatalçeşme Sk. Fırat Han. No. 30 Cağaloğlu - IST.
Tel : 27 45 71
FIYATI : 1 TL. Bütün üyelere parasız gönderilir.
15 GÜNDE BIR ÇIKAR